

Suvestinė redakcija nuo 2011-08-28

Įsakymas paskelbtas: Žin. 2001, Nr. [21-708](#), i. k. 0994170ISAK00000037

**STATISTIKOS DEPARTAMENTO PRIE LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS
GENERALINIO DIREKTORIAUS**

**Į S A K Y M A S
DĖL KLASIFIKATORIŲ NUOSTATŲ PATVIRTINIMO**

1999 m. balandžio 15 d. Nr. 37
Vilnius

Sutinkamai su Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1998 m. balandžio 16 d. nutarimu Nr. 464 „Dėl tarptautinių klasifikatorių diegimo Lietuvoje“ p a t v i r t i n t i:

1. *Neteko galios nuo 2011-08-28*

Punkto naikinimas:

Nr. [DJ-160](#), 2011-08-17, Žin. 2011, Nr. 106-5031 (2011-08-27), i. k. 111417LISAK00DJ-160

2. Lietuvos švietimo klasifikaciją.

GENERALINIS DIREKTORIUS

P. ADLYS

Patvirtinta. *Neteko galios nuo 2011-08-28*

Priedo naikinimas:

Nr. [DJ-160](#), 2011-08-17, Žin. 2011, Nr. 106-5031 (2011-08-27), i. k. 111417LISAK00DJ-160

Patvirtinta. *Neteko galios nuo 2011-08-28*

Priedo naikinimas:

Nr. [DJ-160](#), 2011-08-17, Žin. 2011, Nr. 106-5031 (2011-08-27), i. k. 111417LISAK00DJ-160

PATVIRTINTA
 Statistikos departamento prie LRV
 generalinio direktoriaus
 1999 04 15 įsakymu Nr. 37

LIETUVOS ŠVIETIMO KLASIFIKACIJA

PRATARMĖ

Sparčiai plėtojantis technologijoms, vykstant visuotinei ekonomikos globalizacijai, nuolat didėjant darbo jėgos judrumui, vienu iš svarbiausių pažangos veiksnių tampa gerai organizuotas švietimas. Švietimo politikai formuoti bei švietimo sistemos monitoringui vykdyti reikalinga gerai struktūrizuota ir patikima statistinė informacija apie švietimo institucijose teikiamas švietimo programas, dalyvių skaičių ir pan. Lietuvos švietimo klasifikacija (LŠK) yra dokumentas, kuriame pateikiama standartizuota sistema statistikai apie Lietuvoje vykdomą švietimą rinkti, apdoroti bei pateikti nacionaliniu ir tarptautiniu mastu.

Lietuvos švietimo klasifikacija apima du pagrindinius klasifikacinius kintamuosius – švietimo lygmenis ir švietimo sritis. Dokumente paaiškinta, kaip naudotis šiais kintamaisiais klasifikuojant švietimo programas. Jame taip pat pateikti Lietuvoje naudojamų įvairių tipų programų aprašymai, nurodomi jų klasifikavimo požymiai ir kriterijai bei trumpai apibūdinami reikalavimai pedagogams ir programų turinys.

LŠK yra parengta remiantis Tarptautine standartizuota švietimo klasifikacija ISCED 97 (taip ji sutrumpintai vadinama), kuri buvo patvirtinta 29-ojoje UNESCO Generalinės konferencijos sesijoje 1997 m. lapkričio mėnesį. Ją parengė tam tikslui UNESCO generalinio direktoriaus įkurta darbo grupė. Klasifikacija yra išsamių konsultacijų pasauliniu mastu rezultatas. UNESCO duomenų apie švietimą rinkimo sistema bus pritaikyta naujiems standartams, o valstybės narės skatinamos informaciją apie švietimą teikti taip pat pagal tokius standartus, kad būtų galima esamus duomenis palyginti tarptautiniu mastu.

Lietuvos švietimo klasifikacija dėl nacionalinių savitumų skiriasi nuo tarptautinės klasifikacijos. LŠK ir ISCED 97 lygmenų atitikimas nurodytas lentelėje:

LŠK	ISCED 97
0	0
1	1
2	2
3	3
4	4
5	5
6	5
7	6

Laikantis bendrosios tarptautinių klasifikatorių taikymo Lietuvoje metodikos, LŠK paragrafų numeracija iš esmės sutampa su ISCED 97 paragrafų numeracija. LŠK 5 ir 6 lygmenų paragrafų numeracija iš dalies pakeista, todėl skliaustuose nurodomas taip pat ir ISCED 97 paragrafo numeris. Pavyzdžiui, LŠK 80.1 paragrafas atitinka ISCED 97 80 paragrafą ir yra numeruojamas 80.1 (80-ISCED).

IŽANGA

1. Lietuvos švietimo klasifikacija (LŠK) sudaryta tam, kad ją remiantis būtų galima rinkti, apdoroti ir pateikti Lietuvos ir tarptautiniu mastu lygintinus rodiklius ir statistinius duomenis apie

švietimą Lietuvoje. Kad surinktus duomenis būtų nesunku pateikti tarptautinėms organizacijoms, LŠK sudaryta pagal 1997 metais atnaujintą Tarptautinę standartizuotą švietimo klasifikaciją (ISCED 97). Šiame LŠK aprašyme pateikiamos vartojamos sąvokos, apibrėžimai ir klasifikavimo kriterijai. LŠK apima visas organizuoto ir nuolatinio vaikų, jaunimo ir suaugusiųjų, taip pat specialiųjų poreikių asmenų ugdymosi galimybes nepriklausomai nuo švietimo įstaigos tipo ar ugdymo formos.

2. LŠK yra daugiatislė sistema, skirta švietimo politikai analizuoti ir reikiams sprendimams priimti, visuomenei apie švietimo būklę informuoti, konsultuoti norinčius mokytis ir t. t. Ši klasifikacija gali būti naudojama įvairių švietimo sistemos aspektų statistikai, kaip antai: dalyvių ir švietimo teikėjų skaičius, į švietimą investuotų finansinių išteklių kiekis arba gyventojų išsilavinimo lygis. Kadangi minėtos paskirties klasifikavimo sistema turi būti universali, LŠK koncepcija ir apibrėžimai buvo sudaryti taip, kad nepriklausytų nuo tam tikrų šalies švietimo sistemos sąlygų.

3. Iki šiol Lietuvoje naudojama švietimo klasifikacija rėmėsi pradiniu Tarptautinės standartizuotos švietimo klasifikacijos variantu (t.y. Tarptautinės standartizuotos švietimo klasifikacijos ISCED 1976 m. variantu, sutrumpintai vadinamu ISCED 76). Joje švietimo programos buvo klasifikuojamos pagal du pagrindinius parametrus: švietimo lygmenis ir švietimo sritis. Šie parametrai, vadinami klasifikaciniais kintamaisiais, išlieka ir atnaujintoje klasifikacijoje. Šiame LŠK variante nauja tai, kad yra patikslintos ir sugriežtintos programų priskyrimo švietimo lygmenims taisyklės, kriterijai ir, atsižvelgus į pakitusias sąlygas, patikslintos bei konkretizuotos švietimo sritys.

4. Pagal LŠK principus tvarkoma informacija gali būti naudojama statistikai rinkti įvairiais švietimo aspektais, atsižvelgiant į sprendimus priimančiųjų ir kitų grupių interesus. Nors LŠK gali būti lengvai taikoma renkant, pavyzdžiui, duomenis apie dalyvius, tačiau reikia pažymėti, kad tai yra švietimo programų klasifikacija, todėl ji neturi nieko bendra su dalyvių judėjimu švietimo sistemoje (žr. 22 paragrafą). Duomenims apie gyventojų išsilavinimo lygį rinkti vėliau numatoma papildyti LŠK – tai bus padaryta LŠK vartotojo vadove.

5. Turint omenyje, kad bus parengtas išsamus vartotojo vadovas, LŠK tekstas yra gana glaustas ir apima penkias dalis:

Ką apima Lietuvos švietimo klasifikacija;

Kaip naudojama Lietuvos švietimo klasifikacija;

Švietimo programos apibrėžimas pagal Lietuvos švietimo klasifikaciją;

Lietuvos švietimo klasifikacijos taikymas programoms, kurios nepriklauso nuosekliojo švietimo sistemai.

Klasifikaciniai kintamieji:

I. Švietimo lygmenys

II. Plačiosios švietimo grupės ir sritys

APIMTIS IR NAUDOJIMO SRITIS KĄ APIMA LIETUVOS ŠVIETIMO KLASIFIKACIJA

6. LŠK nesiekia pateikti išsamaus švietimo apibrėžimo, švietimo filosofijos, tikslų, turinio koncepcijos ar atspindėti kultūrinių jo aspektų. Vis dėlto siekiant LŠK tikslų būtina aprašyti švietimo veiklos apimtį ir sritis, kad būtų galima jas klasifikuoti. Klasifikuojamos ugdymo, lavinimo, mokymo, studijų, švietimo programos, apimančios visų lygmenų ir sričių programas, apibendrintai vadinamos „švietimo programomis“, o ši klasifikavimo sistema pavadinta „Lietuvos švietimo klasifikacija“.

7. Terminas „švietimas“ LŠK klasifikacijoje apima visą tikslingą ir sistemingą veiklą, kuria siekiama patenkinti ugdymosi poreikius. Čia taip pat priskiriama ir tai, kas dažnai vadinama kultūrine veikla ar lavinimu. Nesvarbu, kaip įvardytume, tačiau švietimu suprantame organizuotą ir nuolatinį bendravimą, kurio metu vyksta mokymasis. Pagrindiniai šios formuluotės žodžiai turėtų būti suprantami taip:

8. **BENDRAVIMAS:** ryšys tarp dviejų ar daugiau asmenų, apimantis informacijos (pranešimų, minčių, idėjų, žinių, metodų ir t. t.) perdavimą. Bendravimas gali būti žodinis ir nežodinis, tiesioginis (akis į akį) ir netiesioginis (per atstumą), naudojant įvairias priemones ir būdus.

9. **MOKYMASIS:** kiekvienas elgesio, informacijos, žinių, supratimo, požiūrių, vertybių ar gebėjimų įtvirtinimas.

10. **ORGANIZUOTAS:** sudarytas pagal modelį ar seką, turintis aiškiai apibrėžtus arba numanomas tikslus. Švietimas apima ugdymo aplinką kuriančią bei švietimo paslaugas teikiančią instituciją (asmenį, asmenų grupę ar organizaciją) ir švietimo metodus. Švietimo metodą paprastai perteikia asmuo, bendraujantis su dalyviais arba teikiantis jiems žinių ir gebėjimų, siekiantis sužadinti mokymąsi, tačiau tai taip pat gali vykti ir netiesiogiai, pavyzdžiui, naudojant kompiuterio programas, filmus, garsajuostes ar vaizdajuostes ir pan.

11. **NUOLATINIS:** reiškia, kad švietimas yra tęstinis ir apibrėžtos trukmės. Minimali trukmė bus apibrėžta LŠK vartotojo vadove.

12. LŠK apima tiek pirminį asmens mokymąsi, prieš jam pradedant dirbti, tiek švietimąsi, kuris vyksta visą žmogaus gyvenimą. Taigi švietimas, klasifikuojamas pagal LŠK, apima labai įvairias švietimo programas ir tipus: nuoseklųjį, suaugusiųjų, formalųjį, neformalųjį, pirminį, tęstinį, dieninį, vakarinį, neakivaizdinį (nuotolinį), atvirąjį, nuolatinį, dalinį, profesinį mokymąsi, lavinimąsi, specialiųjų poreikių asmenų ugdymąsi ir pan. Šio dokumento gale pateikiamas svarbiausių apibrėžimų žodynėlis.

13. LŠK apibrėžiamas švietimas neapima bendravimo, kurio metu sistemingai neugdoma arba kai ugdymas nėra planinga veikla. Pavyzdžiui, atsitiktinis ar nesąmoningas švietimas kaip šalutinis kito įvykio rezultatas, tarkime, atsirandantis vykstant susirinkimui, čia neįtraukiamas todėl, kad jis nėra organizuotas švietimas, t. y. jis nėra planuotos veiklos, kurios metu vyksta ugdymasis, rezultatas.

KAIP NAUDOJAMASI LIETUVOS ŠVIETIMO KLASIFIKACIJA

14. LŠK naudojamosi valstybės ir tarptautiniu mastu lyginamai švietimo statistikai rinkti ir teikti. Ji susideda iš dviejų dėmenų:

- Lietuvos švietimo sistemos statistinio apibūdinimo modelio pagal tam tikrus kintamuosius, kurie yra svarbūs atliekant švietimo būklės analizę bei užtikrinant galimybę tarptautiniu mastu palyginti duomenis;

- metodologijos, pagal kurią Lietuvos švietimo programos grupuojamos į tarptautiniu mastu lyginamas (i) švietimo lygmenų ir (ii) švietimo sričių kategorijas.

15. Naudojant LŠK ir vartotojo vadovą, išsamią statistiką apie Lietuvos švietimo sistemos dalyvius, teikėjus ir rėmėjus galima perskačiuoti į bendras, tarptautiniu mastu lyginamas ir motyvuotai interpretuojamas statistikos kategorijas.

16. LŠK grindžiama keturiais dėmenimis: (i) Lietuvos švietimo koncepcija ir statistikos rodiklių apibrėžimais, (ii) tarptautiniu mastu pripažintomis koncepcijomis ir apibrėžimais, (iii) švietimo ir mokslo klasifikacijų sistemomis, (iv) LŠK vartotojo vadovu, kuriame pateikti išsamūs nurodymai dėl LŠK naudojimo. Išsamios ir tikslios darbo instrukcijos yra neatskiriama LŠK dalis, t. y. neatsiejamą nuo pagrindinių ISCED klasifikacijos principų. Tai sakytina ir apie įgyvendinimo procesą. Vartotojo vadove bus pateikiamos specifinės ir darbo instrukcijos. Jose greta Lietuvos poreikius atliepiančių nurodymų bus išsamiai aptariami švietimo programų klasifikavimo pagal tarptautinius reikalavimus būdai, kad būtų sudarytos sąlygos tarptautiniams lyginamiesiems darbams atlikti.

ŠVIETIMO PROGRAMOS APIBRĖŽIMAS

17. Pagrindinis LŠK klasifikacijos vienetas yra švietimo programa. Švietimo programos apibrėžiamos remiantis jų turiniu kaip tam tikros eigos ar sekos švietimo veikla, kuri organizuojama

tam tikram iš anksto nustatytam tikslui ar tam tikriems švietimo tikslams pasiekti. Tikslai gali būti įvairūs, pavyzdžiui, pasirengti sudėtingesnėms studijoms, įgyti tam tikrai profesijai reikiamą kvalifikaciją ar paprasčiausiai įgyti daugiau žinių ir praplėsti suvokimo ribas.

18. Iš anksto nustatyto tikslo įgyvendinimas dažnai reiškia struktūrizuotą mokymosi eigą, turinčią tam tikrą pabaigą, kuri kartais formaliai patvirtinama tam tikrais pažymėjimais. Paprastai švietimo programos, sudarytos iš kursų ar kitokiais būdais įgytos patirties, nėra paprasta visų tų dėmenų suma, nes jos turi būti organizacine prasme atitinkamai sutvarkytos (žr. 17 paragrafą). Dažniausiai, bet ne visada, reikalaujama, kad švietimo institucija ar kitas švietimo teikėjas pripažintų tokią programą ir patvirtintų jos baigimą tam tikru pažymėjimu.

19. Terminas „švietimo veikla“ turi platesnę reikšmę nei terminas „kursai ar kursų derinys“, o tai yra svarbu, nes tam tikro lygmens švietimąsi sudaro ne vien tik į programas įtraukti kursai, bet taip pat ir ne kursų pobūdžio veikla. Svarbūs programų dėmenys kartais, pavyzdžiui, yra praktinis mokymasis dirbtuvėse, darbo praktika įmonėse, tiriamieji projektai ar disertacijų rengimas.

20. Reikia pabrėžti, kad kursai yra ne tik nuosekliojo švietimo programų sudedamoji dalis. Pavyzdžiui, daugelis suaugusiųjų ir tęstinio švietimo ar tobulinimosi įmonėse programų dalyvių lanko individualius kursus, siekdami įgyti tam tikrų konkrečių žinių ir gebėjimų, ar analogiškų tikslų siekia netradicinėmis formomis (žr. 25 ir 26 paragrafus, kuriuose pateikta tokių kursų samprata ir nurodyta, kaip gali būti apibrėžtas jų lygmuo).

21. Reikia pripažinti, kad LŠK taikymas klasifikuojant ir vertinant švietimo veiklos dalyvių kvalifikaciją ir gebėjimus yra ribotas. Taip yra todėl, kad nėra glaudaus ir universalaus ryšio tarp programų, kurias baigia dalyviai, ir realių mokymosi pasiekimų. Švietimo programos, kurių dalyvis mokėsi ar net sėkmingai jas baigė, tik iš dalies sietinos su gebėjimais, kuriuos jis realiai įgijo. Be to, klasifikacijoje, pagrįstoje švietimo programomis, labai sunku apimti tą švietimo veiklą, kuri neatitinka organizuotos nuosekliojo švietimo programų formos.

22. Yra dar vienas LŠK ribotumas, grindžiant jį švietimo lygmenų principu pagal švietimo programas. Nors visai logiška manyti, kad švietimo veiklos rezultatai – tai individo gebėjimų įgijimas ar plėtojimas, kad individo pasirinktą švietimąsi galima suprasti kaip nuoseklų tobulėjimą siekiant išsilavinimo, dažnai švietimo programos yra nuoseklios tik iki tam tikros pakopos: individai gali pasirinkti skirtingus kelius to paties lygio išsilavinimui įgyti. Pateikiama daugybė būdų, alternatyvių programų sekų, pastaruoju metu plačiai propaguojama antrojo pasirinkimo galimybė. Taip pat pastebimas vis didesnis „horizontalus“ judėjimas, kai dalyviui sudaroma galimybė rinktis švietimosi tempą, arba jis gali mokytis, tik iš dalies keldamas savo išsilavinimo lygį. Visos šios naujos laipsniškai pasiekia ir Lietuvą. Todėl kaskart vis sunkiau programą priskirti tam tikram konkrečiam švietimo lygmeniui. Programomis grindžiama klasifikacija neišvengiamai praranda dalį informacijos apie dalyvio pasirinktą kelią švietimo sistemoje, tad švietimo programų hierarchija gali tik iš dalies atskleisti realią švietimo sistemos padėtį.

NUOSEKLIOJO ŠVIETIMO SISTEMAI NEPRIKLAUSANČIŲ PROGRAMŲ KLASIFIKAVIMAS

23. Kai kurios švietimo veiklos neįmanoma lengvai apibūdinti švietimo programos terminais, nors ji yra akivaizdžiai organizuotas ir nuolatinis bendravimas, kurio tikslas – ugdymas, todėl lyg ir turėtų patekti į LŠK apimamą sritį. Tokios veiklos pavyzdys galėtų būti ugdymas šeimoje ankstyvosios vaikystės laikotarpiu.

24. LŠK struktūroje švietimas šalia nuosekliojo švietimo apima, kaip buvo minėta 1 ir 12 paragrafuose, ir suaugusiųjų švietimą bei specialiųjų poreikių asmenų ugdymą. Švietimo programų, kurių šioms dviem pogrupiams, turinys bei įgyvendinimo forma dažnai parenkami taip, kad kuo geriau atitiktų konkrečius dalyvių poreikius. Todėl kartais sunku klasifikuoti šias programas, naudojant nuosekliojo švietimo sistemai pritaikytus klasifikavimo kriterijus.

25. Kai kurias švietimo veiklos rūšis galima apibrėžti švietimo programos terminais, tačiau labai sunku identifikuoti programos dalyvius. Tokiu pavyzdžiu galėtų būti mokomoji programa, transliuojama per radiją ar televiziją. Dar kitais atvejais švietimo programos gali pasižymėti

specialiomis charakteristikomis, kurios neatitinka įprastų kriterijų, naudojamų LŠK programoms klasifikuoti, tačiau jos vis tiek gali būti klasifikuojamos pagal LŠK. Pavyzdžiui, interneto švietimo kursas savo turiniu ir tikslais gali būti panašus į nuosekliojo švietimo programą. Švietimo programos, teikiamos per radiją ar televiziją (pvz., kalbų mokymosi, pilietiškumo ugdymo programos), taip pat gali būti klasifikuojamos pagal LŠK.

26. Visos šios minėtos švietimo programos, kaip ir nuosekliojo švietimo programos, klasifikuojamos pagal jų turinio tapatumą. Kitaip tariant, jos turėtų būti klasifikuojamos kartu su tomis nuosekliojo švietimo programomis, kurioms yra artimiausios pagal nustatytus kriterijus. Pavyzdžiui, jei ugdymas šeimyniniuose vaikų globos namuose ankstyvosios vaikystės laikotarpiu atitinka LŠK 0 lygmens turinio kriterijus, jis turėtų būti klasifikuojamas kaip LŠK 0 lygmens ikimokyklinio ugdymo programa. Kartais įgyjama kvalifikacija ar gaunamas pažymėjimas, liudijantys sėkmingai baigus programą, gali palengvinti klasifikuoti švietimo veiklą. Pavyzdžiui, neakivaizdinio (nuotolinio) švietimo programą galima klasifikuoti remiantis kvalifikacija, kuri įgyjama sėkmingai baigus tą programą.

KLASIFIKACINIAI KINTAMIEJI

27. Švietimo programos yra klasifikuojamos pagal du tarp savęs nesusijusius kintamuosius – švietimo lygmenis ir švietimo sritis. Todėl kiekviena švietimo programa gali būti priskiriama tik vienam „lygmuo – sritis“ matricos langeliui. Akivaizdu, kad nėra ir negali būti bet kokio atsitiktinio švietimo lygmens ir švietimo srities derinio.

I. ŠVIETIMO LYGMENYS

28. „Švietimo lygmenų“ sąvoka yra susijusi su laipsnišku ugdomos patirties ir gebėjimų, kurių švietimo programos turinys reikalauja iš jos dalyvių, apibūdinimu, jei šie dalyviai atkakliai siekia įgyti programoje numatytų žinių ir gebėjimų. Vadinasi, lygmuo susijęs su programos turinio sudėtingumu. Tačiau tai nereiškia, kad švietimo lygmenys suvokiami tarytum „kopėčios“, kai kiekvienam aukštesniam lygmeniui pasiekti būtina reikiai sėkmingai baigti ankstesnį lygmenį. Taip pat neatmetama galimybė, kad kai kurie tam tikro lygmens švietimo programų dalyviai prieš tai gali būti sėkmingai baigę aukštesnio lygmens programas.

29. Švietimo lygmenis pirmiausia reikėtų suprasti kaip schemą, sukurtą remiantis prielaida, kad švietimo programas galima sugrupuoti į tvarkingą kategorijų seką. Ši seka apimtų visą žinių ir gebėjimų, kurių reikalaujama iš jos dalyvių, siekiančių sėkmingai baigti programas pagal tas kategorijas, sistemą. Kategorijos žymi plačias vis sudėtingėjančias švietimo pakopas, pradedant nuo labai paprasto lygmens: kuo sudėtingesnė programa, tuo aukštesnis švietimo lygmuo.

30. Švietimo lygmenys apibrėžiami atsižvelgiant į visą švietimo sistemą kaip visumą ir konkrečius parametrus, kurie yra labai svarbūs švietimo bei žmonių išteklių politikos formuotojams vertinant esamą padėtį bei rengiant naujas veiklos programas. Tokie parametrai yra glaudžiai susiję su švietimo lygmenų apibrėžimais kitose šalyse, o tai ypač svarbu siekiant išsilavinimo pažymėjimų tarptautinio pripažinimo. Tokiais parametrais gali būti programos paskirtis ir orientacija, švietimo sritis, paslaugų teikėjas ir švietimo vieta, paslaugų teikimo būdas, dalyvių tipas ar jų dalyvavimo forma. Kai kurie šių parametrų nebūtinai pateikia tiesiogines švietimo programų charakteristikas, bet daugiau yra programų teikiančių institucijų charakteristikos arba bendrosios švietimo veiklos charakteristikos. Tačiau tos charakteristikos turi labai svarbią funkciją – padeda apibūdinti programų pobūdį. Jos taip pat atlieka lemiamą vaidmenį, kai reikia apibrėžti duomenų rinkinių turinį ir apimtį. Taigi, nors LŠK yra tik švietimo programų klasifikavimo sistema, minėtieji parametrai, dažnai nebūdami tarp savęs glaudžiai susiję, padeda sukurti bendrą švietimo informacijos sistemą.

KAIP ĮVERTINTI PROGRAMOS LYGMENĮ

31. Švietimo programų lygmuo pirmiausia nustatomas pagal švietimo programos turinį. Lietuvoje, kaip ir kiekvienoje kitoje valstybėje, tai padaryti nėra labai sunku. Vis dėlto tiesiogiai įvertinti ir palyginti švietimo programų turinį pagal bendrus tarptautinius kriterijus yra neįmanoma. Švietimo programos yra per daug skirtingos, įvairiapusės ir sudėtingos, kad būtų galima parengti universalius kriterijus, kurie leistų bet kurioje valstybėje vienareikšmiškai nustatyti, jog švietimo programa tam tikro amžiaus ar klasės dalyviams priklauso būtent duotam švietimo lygmeniui. Tokiems sprendimams reikia tarptautinių švietimo programų standartų, kurie dar nesukurti ir vargu ar tikslinga juos kurti.

32. Empiriškai palyginę įvairių valstybių programas, ISCED 97 sudarytojai mano, kad egzistuoja keletas požymių, galinčių padėti nustatyti švietimo lygmenį, kuriam reikėtų priskirti tam tikrą švietimo programą. Atsižvelgiant į švietimo tipą ir turinį, reikėtų sukurti hierarchinę požymių sistemą: pagrindiniai ir pagalbiniai požymiai (tipiniai ir minimalūs priėmimo mokytis reikalavimai, minimalus amžius, pedagogų kvalifikacija ir pan., žr. 1 lentelę dokumento pabaigoje). Šiais požymiais reikia remtis taip, kad jie papildytų vienas kitą, o ne eliminuotų. Pritaikius kriterijus, nustatomas programos lygmuo. Aprašytasis lygmens nustatymo būdas yra panaudotas kuriant LŠK.

33. Siekiant padėti vartotojams tinkamai klasifikuoti švietimo programas bei švietimo veiklą ir pateikti patikimas duomenų rinkimo ir lyginamųjų rodiklių apskaičiavimo priemonės, reikia smulkiau skirstyti tam tikrus lygmenis. Pavyzdžiui, 6 lygmuo yra išskaidomas naudojant tris nepriklausomus kintamuosius (vadinamus papildomomis sąlygomis): (i) bendroji studijų trukmė, (ii) teikiamas kvalifikacinis laipsnis ar profesinės kvalifikacijos ir (iii) programų orientacija. Toks skaidymas palengvina programų grupavimą ir padeda užtikrinti rodiklių palyginamumą.

KAIP PRAKTIŠKAI PALYGINTI PROGRAMAS

34. Naudojantis programų klasifikavimo kriterijais reikia atsiminti, kad pagrindinis kriterijus yra švietimo turinys. Labai svarbu programas teikiančių institucijų charakteristikų nenaudoti programų lygmeniui nustatyti. Klasifikuojant vien tik pagal institucijų kriterijus, (i) galima prarasti tarptautinį lyginimo matą, nes institucijų struktūras paprastai sunku palyginti tarptautiniu mastu, ir (ii) institucijos statusas Lietuvoje nėra vienareikšmiškai susietas su teikiamų programų lygmeniu.

35. ISCED 97 sudarytojai nurodo, kad naudotis jų pasiūlytais lygmens nustatymo kriterijais reikia lanksčiai. Nors pagrindinis ISCED 97 tikslas – skatinti tinkamų lyginti duomenų apie švietimą rinkimą, taip pat palyginti atskiras švietimo programas, pripažįstama, jog nacionaliniu mastu gali susidaryti visiškai skirtingos sąlygos, kurios neleis griežtai laikytis lygmenų apibrėžimo. Pavyzdžiui – amžius, kada pradedama mokytis, ir mokymosi trukmė.

Pirmasis pavyzdys – amžius. ISCED 97 teigiama, kad ikimokyklinį ugdymąsi vaikai pradeda nuo trejų metų. Lietuvoje numatyta pasirinkti tokią pačią minimalaus amžiaus ribą 0 lygmens programoms. Tačiau tai nereiškia, kad jaunesni nei trejų metų amžiaus vaikai negali dalyvauti šiose programose.

Antrasis pavyzdys – mokymosi trukmė. ISCED 97 rekomenduojama 1 lygmens trukmė yra šešeri ugdymosi viso krūvio ekvivalentu mokykloje metai. Tačiau tai dar nereiškia, kad Lietuva, kurioje pradiniam ugdymui skiriami ketveri metai, turi, pavyzdžiui, skirstyti savo pagrindinio ugdymo statistiką į dvi dalis ir pagrindinio ugdymo pirmųjų dvejų metų duomenis pridėti prie pradinio ugdymo duomenų. Šiuo atveju ISCED 97 pripažįsta, kad statistiniai duomenys bus teikiami atsižvelgiant į nacionalinės švietimo sistemos kontekstą ir į statistinių ataskaitų rengimo reikalavimus.

Svarbu dar ir tai, kad nors perėjimo iš vienos institucijos į kitą etapai yra laikomi kriterijais, pagal kuriuos programa priskiriama tam tikram ISCED 97 lygmeniui, vis dėlto nacionalinį perėjimo etapų, atitinkančių tarptautinės klasifikacijos kategorijas, pasirinkimą lemia švietimo programų turinys. Kiekvienos programos trukmė, nurodyta ISCED 97 klasifikacijoje, turi būti laikoma orientacine. Šie pavyzdžiai taip pat tinka 2 ir 3 lygmenims.

36. Programoms klasifikuoti LŠK, be pagrindinių ir papildomų kriterijų, yra naudojamos ir papildomos sąlygos. Toliau pateikiami jų apibrėžimai:

- programos paskirtis: tolesnio mokymosi ar veiklos tipas arba vieta, į kurią gali pretenduoti absolventas. Tai gali būti aukštesnis švietimo lygmuo ar darbo rinka;
- programos orientacija: programos turinio orientacija į bendrąjį, ikiprofesinį ugdymą ar profesinį mokymą.

0 LYGMUO – IKIMOKYKLINIS UGDYMAS

Pagrindinės charakteristikos

37. Ikimokyklinis ugdymas yra pirmasis organizuoto švietimo lygmuo, kurio paskirtis talkinti šeimai užtikrinant vaiko socialinę saugumą, tenkinti individualius poreikius, sudaryti sąlygas savojo „aš“ identifikacijai, asmenybės raiškai, kūrybiškumui, socializacijai, padėti perimti tautos kultūros pagrindus, pasiekti mokyklinę brandą. Yra šių tipų programos: ikimokyklinio ugdymo, ikimokyklinio ugdymo specialiųjų poreikių vaikams ir priešmokyklinio ugdymo. Pasiekę mokyklinę brandą arba sulaukę 6–7 metų amžiaus vaikai tęsia ugdymąsi 1 (pradinio mokymo) lygmenyje.

Klasifikavimo požymiai

38. Siekiant apibrėžti ikimokyklinio ugdymo pradžią ir pabaigą, t.y. nustatyti ribas tarp ikimokyklinio ugdymo ir vaikų priežiūros bei tarp ikimokyklinio ir pradinio ugdymo, remiamasi šiais požymiais:

Pagrindiniai požymiai:

- programos turi pasižymėti ugdomosiomis ypatybėmis;
- ugdymas vyksta tam tikslui skirtoje institucijoje;
- mažiausias vaikų, kuriems skiriamos šios programos, amžius;
- didžiausias vaikų, kuriems skiriamos šios programos, amžius;
- pedagogų kvalifikacija.

39. Programa priskiriama ikimokyklinio lygmens programai, jei ji atitinka 3–(6–7) metų amžiaus vaiko galimybes ir yra įgyvendinama ikimokyklinio ugdymo įstaigoje, mokykloje arba centre. Šios sąvokos vartojamos tam, kad būtų galima atskirti veiklą, vykdomą pradinėse mokyklose ar ikimokyklinio ugdymo įstaigose, nuo paslaugų, kurios teikiamos šeimos sąlygomis.

40. Šios programos skirtos ne jaunesniems kaip trejų metų vaikams. Toks amžius buvo pasirinktas todėl, kad jaunesniems vaikams skirtos programos paprastai neatitinka edukacinių ISCED kriterijų.

41. Didžiausia amžiaus riba paprastai sutampa su įprastiniu amžiumi, kada vaikai pradeda pradinį ugdymąsi, t.y. 6–7 metais.

42. Pedagoginiais-psichologiniais pedagogų kvalifikacijos reikalavimais vadovaujamosi siekiant skirti ikimokyklinį ugdymą nuo vaikų priežiūros, kuriai iš dalies reikia socialinio pedagogo kvalifikacijos arba nereikia jokios.

Taip pat apima:

43. Šis lygmuo taip pat apima organizuotą specialiųjų poreikių vaikų ugdymą. Jis taip pat gali būti teikiamas sveikatos priežiūros įstaigose, specialiuose darželiuose, ugdymo centruose, vaikų globos įstaigose. Tokiu atveju paprastai nenurodoma didžiausia amžiaus riba.

Neapima:

44. Suaugusiųjų švietimo.

PROGRAMŲ TIPAI

0-1. Ikimokyklinio ugdymo programos

Pagrindiniai kriterijai:

- programos turi pasižymėti ugdomosiomis ypatybėmis;
- ugdymas vyksta tam tikslui skirtoje institucijoje;
- mažiausias vaikų amžius – 3 metai;

- didžiausias vaikų amžius – 6–7 metai.

Papildomi kriterijai:

- siekiama demokratinės vaiko ir pedagogo sąveikos;
- programos grindžiamos integruoto, visuminio ugdymo idėja;
- ugdomųjų tikslų siekiama taikant įvairias metodines sistemas;
- pritaikoma ir specialiųjų poreikių vaikams.

Reikalavimai pedagogams:

- ne mažesnis kaip aukštesnysis išsilavinimas;
- pedagoginė profesinė kvalifikacija;
- sistemingas kvalifikacijos tobulinimas.

Ugdymo turinys orientuotas:

- garantuoti socialinį, psichologinį ir fizinį vaiko saugumą;
- puoselėti vaiko kultūrą, dorines ir kitas vertybines nuostatas;
- tenkinti individualius vaiko poreikius ir interesus;
- sudaryti sąlygas vaikų socializacijai, kūrybiškumui ir saviraiškai;
- puoselėti vaiko kalbą, tautinio tapatumo jausmus, pagarbą šeimai, tradicijoms, tėvynei;
- ugdyti pažintinius gebėjimus: jutimus, mąstymą, vaizduotę;
- ugdyti elementarius savitvardos, savitvarkos bei savitarnos pradmenis.

0-2. Ikimokyklinio ugdymo programos specialiųjų poreikių vaikams

Pagrindiniai kriterijai:

- programos pasižymi ugdomosiomis ypatybėmis;
- ugdymas vyksta tam tikslui skirtose institucijose;
- mažiausias vaikų amžius – 3 metai;
- skirtos tenkinti specialiesiems ugdymosi poreikiams ar sutrikusiai funkcijai lavinti.

Papildomas kriterijus:

- gali neatitikti brandumo mokyklai rodiklių.

Reikalavimai pedagogams:

- ne mažesnis kaip aukštesnysis išsilavinimas;
- pedagoginė profesinė kvalifikacija;
- sistemingas kvalifikacijos tobulinimas.

Ugdymo turinys orientuotas:

- didinti vaiko savarankiškumą, plėtoti orientaciją aplinkoje;
- ugdyti komunikacinius gebėjimus;
- lavinti sutrikimą kompensuojančius įgūdžius arba atkurti sutrikusias funkcijas;
- sudaryti sąlygas individualiųjų gebėjimų ugdymui, teigiamam požiūriui į save.

0-3. Priešmokyklinio ugdymo programos

Pagrindiniai kriterijai:

- programos turi pasižymėti ugdomosiomis ypatybėmis;
- ugdymas vyksta tam tikslui skirtose institucijose;
- mažiausias vaikų amžius – 5 metai;
- didžiausias vaikų amžius – 6–7 metai.

Papildomi kriterijai:

- ugdymas, atsižvelgiant į vaiko prigimtį, individualumą ir turimą patirtį bei šios dienos reikmes;
- ypatingas dėmesys teikiamas vaiko psichinio ir fizinio vystymosi netolygumams, socialinės raidos spragoms.

Reikalavimai pedagogams:

- ne mažesnis kaip aukštesnysis išsilavinimas;
- pedagoginė profesinė kvalifikacija;
- sistemingas kvalifikacijos tobulinimas.

Ugdymo turinys orientuotas:

- ugdyti nuostatą tapti mokiniu;

- brandinti vaiką mokyklai: ugdyti intelektualius ir kūrybinius gebėjimus, siekti emocijų darnos, puoselėti psichinę ir fizinę sveikatą;
- didinti adaptacijos, socializacijos gebėjimus.

1 LYGMUO – PRADINIS MOKYMAS

Pagrindinės charakteristikos

45. Pradinis ugdymas – tai pirmoji bendrojo lavinimo pakopa. 1 lygmens programų paskirtis – kurti pamatus sąmoningai, savarankiai, socialiai aktyviai asmenybei, teikiant žinių ir ugdant individualius gebėjimus jas kaupti, analizuoti ir interpretuoti, lavinant visas pažinimo formas ir būdus, ugdant demokratiškam sambūviui reikalingas asmens savybes. Šio lygmens dalyviai išmokomi skaityti, rašyti ir matematikos pradmenų, kartu suteikiamas elementarus supratimas apie kitus dalykus, pavyzdžiui, geografiją, gamtos, socialinius mokslus, meną ir muziką.

Šio lygmens programos yra: pradinio ugdymo, pradinio ugdymo specialiųjų poreikių vaikams bei raštingumo, funkcinio raštingumo ir skaičiavimo pagrindų suaugusiesiems. Jas baigę dalyviai gali tęsti ugdymąsi pagal aukštesnio lygmens programas (2A, 2B, 2C).

Programos orientacija tik į skaitymo gebėjimų ugdymą nėra pakankamas kriterijus priskirti ją pradinio mokymo lygmeniui. 1 lygmens programos paprastai kuriamos pagal temas ar projektus, ugdymas vyksta mokykloje arba švietimo centre.

Pastaba. Duomenys apie menų gimnazijos programų (žr. 3-3 programą) 1–4 klasių dalyvius priskiriami šiam lygmeniui.

46. Pagrindinis šio lygmens ypatumas yra tas, kad vaikai pradeda mokytis būdami ne jaunesni kaip šešerių metų. Šio lygmens programų tipinė trukmė dirbant visu krūviu yra ketveri ugdymosi metai.

47. Šio lygmens programos rengiamos pagal ugdymosi dalykus, temas arba projektus.

Klasifikavimo požymiai

48. Siekiant nustatyti ribą tarp 0 ir 1 lygmenų (ikimokyklinio ugdymo ir pradinio mokymo) naudotini šie požymiai:

Pagrindiniai požymiai:

- pradedamas sistemingas ugdymasis;
- ugdymas vyksta švietimo institucijose;
- programos trukmė;
- pedagogų kvalifikacija.

Pagalbiniai požymiai:

- ugdymas individualizuojamas ir diferencijuojamas;
- pradedama mokytis užsienio kalbų.

49. Pradinis ugdymas yra pirmoji pagrindinio ugdymo pakopa.

Baigę programą dalyviai įgyja pradinį išsilavinimą.

50. Šiam lygmeniui taip pat priskiriamos programos, skirtos specialiųjų poreikių vaikams ugdyti. Tai programos, skirtos sutrikusios regos, sutrikusios klausos, sutrikusio intelekto vaikams, vaikams, turintiems fizinių ir judėjimo, kalbos ir komunikacijos kompleksinių sutrikimų. Šis ugdymas gali būti vykdomas specialiosiose mokyklose, ugdymo centruose, ligoninėse, vaikų globos namuose, taip pat namuose.

51. Raštingumo, funkcinio raštingumo ir skaičiavimo pagrindų programos, kurių mokoma mokykloje ar už jos ribų, savo turiniu panašios į pradinio ugdymo programas ir yra skirtos suaugusiesiems, taip pat priskiriamos šiam lygmeniui, nes mokytis pagal jas galima be jokio ankstesnio formalaus išsilavinimo.

PROGRAMŲ TIPAI

1-1. Pradinio ugdymo programos

Pagrindiniai kriterijai:

- pradedamas sistemingas pagrindinių pradinio ugdymo dalykų mokymasis;
- ugdymas vyksta švietimo institucijose;
- mažiausias priimamų ugdytis amžius – 6–7 metai;
- programos trukmė – 4 metai;
- privalomo mokymosi pradžia.

Pagalbiniai kriterijai:

- pradedant mokytis pagal 1 lygmens programą reikia būti pasiekusiam mokyklinę brandą;
- pamokos laiko trukmė 1–4 klasėse gali būti įvairi priklausomai nuo pasirinkto ugdymosi plano varianto;
- ugdymo turinys individualizuojamas ir diferencijuojamas;
- pradedama mokytis užsienio kalbų.

Reikalavimai pedagogams:

- ne mažesnis kaip aukštesnysis išsilavinimas;
- pedagogo profesinė kvalifikacija;
- sistemingas kvalifikacijos tobulinimas.

Ugdymo turinys

Mokomieji dalykai: dorinis ugdymas (tikyba/etika), lietuvių kalba, pasaulio pažinimas, matematika, užsienio kalba, dailė ir darbeliai, muzika, kūno kultūra. Be privalomųjų mokomųjų dalykų, gali būti skiriama papildomojo ugdymo valandų, kurios dalyviams yra neprivalomos ir jų laisvai pasirenkamos. Tos valandos gali būti skiriamos meniniams, sportiniams, techniniams ir kitiems polinkiams ugdyti (sporto, meninės saviraiškos, techninės kūrybos būreliams, studijoms, šventėms, konkursams ir kt.).

1-2. Pradinio ugdymo programos specialiųjų poreikių vaikamsPagrindiniai kriterijai:

- pradedamas sistemingas pagrindinių pradinio ugdymo dalykų mokymasis;
- ugdymas vyksta bendrojo lavinimo mokyklose, specialiosiose mokyklose, ugdymo centruose, ligoninėse, namuose;
- amžius neribojamas;
- mokymosi trukmė – 4–5 metai.

Papildomi kriterijai:

- ugdymasis labiau individualizuojamas;
- programą perteikia pedagogai, turintys reikiamą pedagoginę kvalifikaciją ir pasirėngimą dirbti su specialiųjų poreikių vaikais;
- specialiųjų pamokų vedimas;
- pamokos laiko trukmė 1–4 klasėse gali būti įvairi atsižvelgiant į pasirinktą ugdymosi planą ir vaikų vystymosi sutrikimų ypatumus.

Reikalavimai pedagogams:

- aukštasis išsilavinimas;
- pedagogo kvalifikacija;
- psichologijos pagrindų kurso baigimas;
- sistemingas kvalifikacijos tobulinimas.

Ugdymo turinys

Mokomieji dalykai tokie patys, kaip ir pradinio ugdymo programose: dorinis ugdymas (tikyba/etika), lietuvių kalba, pasaulio pažinimas, matematika, užsienio kalba, dailė ir darbeliai, muzika, kūno kultūra. Kartu yra specialiosios pamokos, skirtos lavinti sutrikimą kompensuojančius įgūdžius (gydomoji gimnastika, orientacijos erdvėje ir regimųjų funkcijų lavinimas, logopedinės pratybos ir kt.).

1-3. Raštingumo, funkcinio raštingumo ir skaičiavimo pagrindų programosPagrindiniai kriterijai:

- vykdomas sistemingas pagrindinių pradinio ugdymo dalykų mokymasis;
- tipinis dalyvių amžius – 18 metų ir vyresni;

- tipinė programų trukmė: nuo 1 iki 6 mėnesių viso krūvio ekvivalentu.

Papildomas kriterijus:

- programų individualizavimas ir diferencijavimas pagal dalyvių amžių ir gyvenimo patirtį.

Reikalavimai pedagogams:

- ne mažesnis kaip aukštesnysis išsilavinimas;
- andragogikos pagrindų kursų baigimas.

Mokymosi turinys

Turinys apima skaitymo ir rašymo mokymąsi pagal raštingumo programas, mokėjimą paruošti ir sutvarkyti reikalingiausius dokumentus (mokesčių knygeles, prašymus, mokesčių deklaracijas ir pan.) pagal funkcinio raštingumo programas ir reikalingiausius skaičiavimo gebėjimus – pagal skaičiavimo pagrindų programas.

2 LYGMUO – PAGRINDINIS MOKYMAS

Pagrindinės charakteristikos

52. Šio lygmens ugdymo turinys yra skirtas baigti pagrindinį ugdymą, kuris prasidėjo LŠK 1 lygmenyje, arba kartu sudaryti sąlygas įgyti profesinę kvalifikaciją. Ugdymo tikslas – padėti dalyviui įgyti bendrąją-asmenybinę ir sociokultūrinę brandą, visapusiškai išugdyti asmenį, plėtoti jo visuomeninę, kultūrinę bei pilietinę kompetenciją, padėti pagrindus mokytis visą gyvenimą. Šio lygmens programos paprastai yra orientuotos į privalomus ir pasirenkamus dalykus, kuriuos dėsto pedagogai specialistai. Šiame lygmenyje įtvirtinami pagrindiniai gebėjimai.

Šio lygmens programos yra: bendrojo pagrindinio ugdymo, alternatyvaus ugdymo ir bendrojo pagrindinio ugdymo specialiųjų poreikių vaikams. Baigus šias programas profesinę kvalifikaciją nesuteikiama, dalyviai gali ugdytis toliau pagal aukštesnio lygmens programas. Šio lygmens programoms taip pat priskiriamos: pagrindinio profesinio mokymo 1-osios pakopos programos, suteikiančios galimybę įgyti pagrindinį išsilavinimą ir profesinę kvalifikaciją; pagrindinio profesinio mokymo 1-osios pakopos programos, suteikiančios profesinę kvalifikaciją; pagrindinio profesinio mokymo 1-osios pakopos programos asmenims, turintiems specialiųjų poreikių ir norintiems įgyti profesinę kvalifikaciją.

Šio lygmens programos suaugusiesiems yra: suaugusiųjų bendrojo lavinimo, suaugusiųjų rengimosi profesiniam mokymuisi, darbo rinkos profesinio mokymo ir neformaliojo suaugusiųjų švietimo.

Pastaba. Duomenys apie gimnazijos programų (žr. 3-2 programą) 1 ir 2 klasių ir menų gimnazijos programų (žr. 3-3 programą) 5–10 klasių dalyvius priskiriami šiam lygmeniui.

Klasifikavimo požymiai

53. Šis lygmuo apibūdinamas tokiais požymiais:

Pagrindiniai požymiai:

- pasiekama bendroji asmenybinė ir socialinė kultūrinė branda;
- dalykinės sistemos pradžia;
- įtvirtinami pagrindiniai gebėjimai ir (ar) įgyjama profesinė kvalifikacija;
- dalyvių amžius;
- programos trukmė.

Papildomi požymiai:

- pradžia po ketverių pradinio ugdymosi metų;
- šio lygmens pabaiga sutampa su dešimtimi ugdymosi metų skaičiuojant nuo pradinio ugdymosi pradžios.

Papildomos sąlygos

54. Šis lygmuo apibūdinamas dviem papildomomis sąlygomis (žr. 36 paragrafą):

- programos paskirtimi;
- programos orientacija.

Programos paskirtis

55. LŠK 2 lygmens programos gali būti smulkiau klasifikuojamos pagal paskirtį, išskiriant šias tris grupes (žr. 66 paragrafą):

- 2A grupės programos skirtos tiesiogiai pereiti į 3 lygmens programas, kurios orientuotos į aukštesniojo ir aukštojo mokslo lygmenį;
- 2B grupės programos skirtos tiesiogiai pereiti į 3C grupės programas;
- 2C grupės programos skirtos dalyviams, norintiems jas baigus iš karto įsidarbinti (kartais šios programos vadinamos „aklinomis“).

Programos orientacija:

56. Ši antroji papildoma sąlyga suskirsto programas į tris kategorijas:

Bendrasis ugdymas

57. Ugdymas, kurio pagrindinis tikslas – suteikti dalyviams išsamesnį dėstomų dalykų ir jų grupės supratimą, o ypač, tačiau nebūtinai, padėti pasirengti to paties ar aukštesnio lygmens tolesniam (papildomam) ugdymuisi. Sėkmingai baigę šias programas dalyviai gali įgyti šį lygmenį atitinkančią darbo rinkai reikiamą kvalifikaciją. Programos paprastai dėstomos bendrojo lavinimo mokyklose. Šiai kategorijai turėtų būti priskiriamos bendros orientacijos ir nespecializuotos programos.

Ikiprofesinis ugdymas

58. Ugdymas, kurio pagrindinis tikslas – supažindinti dalyvius su darbo aplinka ir parengti juos, kad galėtų mokytis pagal profesinio mokymo programas. Sėkmingas šių programų baigimas dar nesuteikia darbo rinkai reikiamos profesinės kvalifikacijos. Programa laikoma ikiprofesinio ugdymo programa tuo atveju, kai ne mažiau kaip 25 procentai jos turinio skiriama profesinio mokymo dalykams. Toks minimumas yra būtinas, kad profesinio mokymo dalykas nebūtų vienintelis tarp daugelio kitų.

Profesinis mokymas

59. Mokymas, kurio pagrindinis tikslas – suteikti dalyviams žinių, praktinių gebėjimų ir išmanymo, kurie bus reikalingi darbui pagal tam tikrą profesiją ar amatą arba profesijų ar amatų grupę. Sėkmingai baigusieji šias programas įgyja darbo rinkai reikiamą valstybės pripažįstamą profesinę kvalifikaciją.

Šios trys programų orientacijos kategorijos taikomos taip pat 3 ir 4 lygmenims.

Papildomų sąlygų sąveika 2 lygmenyje

Programos orientacija	Programos paskirtis		
	Programos, suteikiančios galimybę tęsti mokymąsi 3 lygmeniu		Programos, nesuteikiančios galimybės tęsti mokymosi 3 lygmeniu:
	2A grupės programos, suteikiančios galimybę mokytis pagal 3A grupės programas	2B grupės programos, suteikiančios galimybę mokytis pagal 3C grupės programas	2C grupės programos, suteikiančios galimybę įsidarbinti
Bendroji			
Ikiprofesinė			
Profesinė			

Taip pat apima

60. Lietuvoje 1 ir 2 lygmens programos yra aiškiai atskirtos, todėl neiškyla principinių problemų klasifikuojant 2 lygmens programas.

61. Šis lygmuo taip pat apima programas, skirtas specialiųjų poreikių turintiems, ir suaugusiųjų švietimą, kai programos savo turiniu atitinka šį lygmenį.

Suaugusiesiems skirtos 2 lygmens programos taip pat skirstomos į bendrąsias, ikiprofesines ir profesines. Joms visoms bendra tai, kad priimami asmenys nuo 18 metų amžiaus.

PROGRAMŲ TIPAI

2-1. Bendrojo pagrindinio ugdymo programos (2A)

Pagrindiniai kriterijai:

- dalykinės sistemos pradžia, orientacija į bendrojo lavinimo dalykų programas, kurias dėsto pedagogai specialistai;

- įtvirtinami pagrindiniai gebėjimai ir padedamas pagrindas mokytis visą gyvenimą;
- priimamų mokytis amžius – 10–11 metų;
- programos trukmė – 6 metai.

Papildomi kriterijai:

- 9–10 klasėse pradedamas neryškus ugdymosi profiliavimas;
- baigus programą įgyjamas pagrindinis išsilavinimas.

Reikalavimai pedagogams:

- aukštasis pedagoginis išsilavinimas;
- gebėjimas pasirinkti pamokų organizavimo bei dalyvių vertinimo metodus, laiduojančius reikiamus ugdymo rezultatus;

- gebėjimas rengti individualias mokymo programas, vadovaujantis bendrosiomis programomis.

Ugdymo turinys

Privalomi dalykai – dorinis ugdymas (tikyba/etika) ir dalykų blokai (grupės) (A, B, C, D): A. Kalbos; B. Gamtos ir tikslieji mokslai; C. Socialiniai mokslai; D. Meninio ir darbinio ugdymo dalykai. Kiekviename dalykų bloke, be privalomųjų dalykų, gali būti ir pasirenkamieji, kuriuos dalyviai renka laisvai. Pasirenkamieji atitinkamų blokų (grupių) dalykai turėtų gilinti:

- pagrindinės mokyklos teikiamą estetinį, bendrąjį kultūrinį lavinimą (pvz.: etninė kultūra, teatras, dizainas, muzika, lietuvių tradicinė muzika, instrumentinė muzika, vietiniai kultūros paminklai, kompiuterinė raštvedyba, sveika gyvensena, choreografija ir kt.);

- mokomųjų dalykų žinias ir gebėjimus, įtvirtinti vertybines nuostatas, 9-10 klasėse atliepti ugdymosi profiliavimo pradžią (pvz.: verslo aritmetika, teisės pagrindai, eksperimentinė fizika, eksperimentinė chemija, gimtinės pažinimas, Baltoskandijos šalių literatūra, istorija ir geografija, geografinių atradimų istorija, taikomoji chemija ir kt.).

Kad padėtų įveikti atsilikimą ir skatintų dalyvių sąmoningą ugdymosi svarbos supratimą bei apsisprendimą, pagrindinės mokyklos gali dirbti pagal savo parengtas papildomas programas: atsilikimą atskiruose dalykuose išlyginamąsias, ugdymosi motyvaciją grąžinančiąsias ar ugdymosi motyvaciją skatinančiąsias programas.

2-2. Alternatyvaus ugdymo programos (2A)

Pagrindiniai kriterijai:

- mokosi dėl įvairių priežasčių nepritapę tradicinėje mokykloje moksleiviai;
- taikomos ugdymosi formos, būdai ir metodai, atliepianys dalyvių ugdymosi motyvaciją, jų tarpusavio bendravimą ir kooperavimąsi;

- priimamų mokytis amžius – 12–16 metų;
- programos trukmė priklauso nuo dalyvių įgyto išsilavinimo.

Papildomi kriterijai:

- ugdymosi procesas yra labiau individualizuojamas ir diferencijuojamas;
- ugdymosi motyvaciją skatinanti aplinka;
- baigus programą įgyjamas pagrindinis išsilavinimas.

Reikalavimai pedagogams:

- aukštasis išsilavinimas;
- gebėjimas taikyti veiksmingus ugdymosi motyvaciją grąžinančius būdus bei inovacines ugdymo (ugdymosi) technologijas.

Ugdymo turinys

Privalomi dalykai – dorinis ugdymas (tikyba/etika) ir dalykų blokai (grupės) (A, B, C, D): A. Kalbos; B. Gamtos ir tikslieji mokslai; C. Socialiniai mokslai; D. Meninio ir darbinio ugdymo dalykai. Kiekviename dalykų bloke, be privalomųjų dalykų, yra ir pasirenkamieji, kuriuos dalyviai renkasi laisvai ir individualiai (radioelektronika, kompiuteriai ir kt.). Gali būti mokoma profesinio mokymo dalykų.

Kad padėtų įveikti atsilikimą ir skatinti dalyvių sąmoningą ugdymosi svarbos supratimą bei apsisprendimą, mokyklos, dirbančios pagal alternatyvaus ugdymo programas, gali parengti papildomas savo programas: atsilikimą atskiruose dalykuose išlyginamąsias, ugdymosi motyvaciją grąžinančiąsias ar ugdymosi motyvaciją skatinančiąsias programas.

Alternatyvaus ugdymo programa gali būti orientuota į bendrojo pagrindinio ugdymo programą (2A), kurią baigus sudaromos sąlygos tęsti ugdymąsi pagal aukštesnio lygmens programas (3A), arba orientuota į ikiprofesinio ugdymo programą, jei ne mažiau kaip 25 proc. jos turinio skirta profesinio mokymo dalykams.

2-3. Bendrojo pagrindinio ugdymo programos specialiųjų poreikių vaikams (2A)

Pagrindiniai kriterijai:

- dalykinės sistemos pradžia, orientacija į bendrojo lavinimo dalykų programas, kurias dėsto pedagogai specialistai;
- galutinai įtvirtinami pagrindiniai gebėjimai ir padedamas pagrindas mokytis visą gyvenimą;
- priimamų mokytis amžius neribojamas;
- programos trukmė priklauso nuo pasirinkto ugdymo plano, atitinkančio dalyvių vystymosi sutrikimų ypatumus.

Papildomi kriterijai:

- specialiųjų pamokų vedimas;
- ugdymas vyksta bendrojo lavinimo mokyklose, specialiosiose mokyklose, ugdymo centruose, ligoninėse, namuose;
- baigus programą įgyjamas pagrindinis išsilavinimas.

Reikalavimai pedagogams:

- aukštasis išsilavinimas;
- pedagogo kvalifikacija;
- psichologijos pagrindų kurso baigimas.

Ugdymo turinys

Mokoma dalykų pagal bendrojo pagrindinio ugdymo programas. Plačiau taikomas integruotas ugdymas. Kartu yra specialiosios pamokos, skirtos lavinti sutrikimą kompensuojančius įgūdžius (gydomoji gimnastika, orientacijos erdvėje ir regimųjų funkcijų lavinimas, logopedinės pratybos ir kt.).

2-4. Pagrindinio profesinio mokymo 1-osios pakopos programos, suteikiančios galimybę įgyti pagrindinį išsilavinimą ir profesinę kvalifikaciją (2A)

Pagrindiniai kriterijai:

- orientacija į bendrojo lavinimo dalykų programas, kurias dėsto pedagogai specialistai;
- pagrindinių gebėjimų įtvirtinimas ir pagrindo mokytis visą gyvenimą kūrimas;
- priimamų mokytis amžius – ne jaunesni kaip 14 metų;
- tipinė programos trukmė – 3 metai.

Papildomi kriterijai:

- priėmimo mokytis reikalavimai – sėkmingai užbaigtos 9 klasės arba išklaustyta 10 klasės kursas;

- profesinio mokymo dalykai;
- baigus programą įgyjamas pagrindinis išsilavinimas ir profesinė kvalifikacija.

Reikalavimai pedagogams:

- profesinio mokymo teorijos dalykų pedagogai turi turėti aukštąjį ar aukštesnįjį išsilavinimą, o praktinio mokymo pedagogai turi būti specialistai, baigę ne žemesnę kaip

pagrindinio profesinio mokymo 3-iosios ar 4-osios pakopos programą, atitinkančią rengiamą profesiją, ir išklause pedagogikos-psichologijos pagrindų kursą;

- bendrojo lavinimo, bendrakultūrinių dalykų pedagogai turi turėti aukštąjį išsilavinimą.

Mokymo turinys

Pagal šias programas mokoma profesijos, bendrakultūrinių, bendrojo lavinimo ir pasirenkamųjų dalykų.

Profesinio mokymo dalykai (specialioji technologija, žaliavų mokslas, braižyba ir kt.) suteikia žinių apie gamybos technologinius procesus, naudojamas medžiagas, braižymo ir brėžinių skaitymo įgūdžius. Apie 70 proc. profesinio mokymo laiko sudaro praktinis mokymas. Jo metu mokoma technologinių operacijų, kompleksinių darbų. Įgūdžiai įtvirtinami įmonėse atliekamos praktikos metu. Profesinio mokymo turinys suteikia būtinus gebėjimus pasiruošti profesinės kvalifikacijos egzaminui.

Bendrakultūriniai dalykai: kalbos kultūra, dorinis ir pilietinis ugdymas, ekonominių žinių pagrindai ir kt. padeda ugdyti dalyvių bendruosius gebėjimus.

Bendrojo lavinimo dalykų turinys atitinka bendrojo pagrindinio ugdymo programų reikalavimus, o apimtis yra tokia, kad dalyvis būtų parengtas laikyti pagrindinės mokyklos baigiamuosius egzaminus.

Rekomenduojami pasirenkamieji dalykai: informacinės technologijos ir užsienio kalbos.

2-5. Pagrindinio profesinio mokymo 1-osios pakopos programos, suteikiančios profesinę kvalifikaciją (2C)

Pagrindiniai kriterijai:

- orientacija į dalykų programas, kurias dėsto pedagogai specialistai;
- pagrindinių gebėjimų įtvirtinimas ir pagrindo mokytis visą gyvenimą kūrimas;
- priimamų mokytis amžius – ne jaunesni kaip 14 metų;
- programos trukmė – 1–2 metai.

Papildomi kriterijai:

• priėmimo mokytis reikalavimai – nebaigtas pagrindinis išsilavinimas, bet pakankamas profesinei kvalifikacijai įgyti;

- profesinio mokymo dalykai;
- baigus programą įgyjama profesinė kvalifikacija.

Reikalavimai pedagogams:

• profesinio mokymo teorijos dalykų pedagogai turi turėti aukštąjį ar aukštesnįjį išsilavinimą, o praktinio mokymo pedagogai turi būti specialistai, baigę ne žemesnę kaip pagrindinio profesinio mokymo 3-iosios ar 4-osios pakopos programą, atitinkančią rengiamą profesiją, ir išklause pedagogikos-psichologijos pagrindų kursą;

- bendrojo lavinimo, bendrakultūrinių dalykų pedagogai turi turėti aukštąjį išsilavinimą.

Mokymo turinys

Pagal šias programas mokoma profesijos, bendrakultūrinių ir pasirenkamųjų dalykų.

Profesinio mokymo dalykai (specialioji technologija, žaliavų mokslas, braižyba ir kt.) suteikia žinių apie gamybos technologinius procesus, naudojamas medžiagas, braižymo ir brėžinių skaitymo įgūdžius. Apie 70 proc. profesinio mokymo laiko sudaro praktinis mokymas. Jo metu mokoma technologinių operacijų, kompleksinių darbų. Gebėjimai įtvirtinami įmonėse atliekamos praktikos metu. Profesinio mokymo turinys suteikia būtinų gebėjimų profesinės kvalifikacijos egzaminui.

Bendrakultūriniai dalykai: kalbos kultūra, dorinis ir pilietinis ugdymas, ekonominių žinių pagrindai ir kt. padeda ugdyti dalyvių bendruosius gebėjimus.

Rekomenduojami pasirenkamieji dalykai: informacinės technologijos ir užsienio kalbos.

Suaugusiesiems mokymosi turinys pritaikomas prie dalyvių jau turimos darbo ir gyvenimo patirties.

2-6. Specialiųjų poreikių asmenų pagrindinio profesinio mokymo 1-osios pakopos programos, suteikiančios profesinę kvalifikaciją (2C)

Pagrindiniai kriterijai:

- orientacija į dalykų programas, kurias dėsto pedagogai specialistai;
- pagrindinių gebėjimų įtvirtinimas ir pagrindo mokytis visą gyvenimą sukūrimas;
- priimamų mokytis amžius – ne jaunesni kaip 14 metų;
- tipinė programos trukmė – 3 metai.

Papildomi kriterijai:

• priėmimo mokytis reikalavimai – nebaigtas pagrindinis išsilavinimas, bet pakankamas profesinei kvalifikacijai įgyti;

- profesinio mokymo dalykai;
- baigus programą įgyjama profesinė kvalifikacija.

Reikalavimai pedagogams:

• profesinio mokymo teorijos dalykų pedagogai turi turėti aukštąjį ar aukštesnįjį išsilavinimą, o praktinio mokymo pedagogai turi būti specialistai, baigę ne žemesnę kaip pagrindinio profesinio mokymo 3-iosios ar 4-osios pakopos programą, atitinkančią rengiamą profesiją;

- bendrojo lavinimo, bendrakultūrinių dalykų pedagogai turi turėti aukštąjį išsilavinimą;
- pedagogo kvalifikacija;
- psichologijos pagrindų kurso baigimas.

Mokymo turinys

Pagal šias programas mokoma profesijos, bendrakultūrinių ir pasirenkamųjų dalykų.

Profesinio mokymo dalykai (specialioji technologija, žaliavų mokslas, braižyba ir kt.) suteikia žinių apie gamybos technologinius procesus, naudojamas medžiagas, braižymo ir brėžinių skaitymo įgūdžius. Apie 70 proc. profesinio mokymo laiko sudaro praktinis mokymasis. Jo metu mokoma technologinių operacijų, kompleksinių darbų. Gebėjimai įtvirtinami praktikos metu praktinio mokymo dirbtuvėse ar įmonėse. Profesinio mokymo turinys suteikia būtinų gebėjimų profesinės kvalifikacijos egzaminui.

Bendrakultūriniai dalykai: kalbos kultūra, dorinis, pilietinis ugdymas, ekonominių žinių pagrindai ir kt. padeda ugdyti dalyvių bendruosius gebėjimus.

Rekomenduojami pasirenkamieji dalykai: informacinės technologijos ir užsienio kalbos.

2-7. Suaugusiųjų bendrojo lavinimo programos (2A)

Pagrindiniai kriterijai:

- taikomas dalykinis arba modulinis programų sudarymo principas;
- galutinai įtvirtinami pagrindiniai gebėjimai ir padedamas pagrindas mokytis visą gyvenimą;
- užsiėmimus veda keli pedagogai pagal savo specializaciją;
- dalyvių amžius – 18 metų ir vyresni;
- programos trukmė priklauso nuo dalyvių įgyto išsilavinimo ir jų darbo bei gyvenimo patirties.

Papildomi kriterijai:

- reikalavimai dalyviams – 1 lygmens programų baigimas arba neformaliai įgytos žinios, kurios leidžia mokytis pagal 2A grupės bendrojo ugdymo programas;
- baigus programą įgyjamas pagrindinis išsilavinimas;
- jei programos sudarytos modulinio principu, dalyviams išduodami atskirų modulių baigimo pažymėjimai.

Reikalavimai pedagogams:

- aukštasis išsilavinimas;
- andragogikos pagrindų kurso baigimas.

Mokymosi turinys

Mokymosi turinys atitinka bendrojo pagrindinio ugdymo programų reikalavimus ir bendrojo ugdymo standartus. Privalomi visi mokomieji dalykai, numatyti bendrojo pagrindinio ugdymo programose, išskyrus daile, muziką, darbus, kūno kultūrą bei etiką ir tikybą, kurių mokomasi atsižvelgiant į programų dalyvių pageidavimus. Dalykų turinys yra adaptuotas programų dalyvių grupėms, atsižvelgiant į jų amžių ir patirtį.

2-8. Suaugusiųjų rengimosi profesiniam mokymuisi programos (2B)

Pagrindiniai kriterijai:

- taikomas dalykinis arba modulinis programų sudarymo principas;
- galutinai įtvirtinami pagrindiniai gebėjimai ir padedamas pagrindas mokytis visą gyvenimą;
- užsiėmimus veda keli pedagogai pagal savo specializaciją;
- dalyvių amžius – 18 metų ir vyresni;
- programos trukmė priklauso nuo dalyvių turimo išsilavinimo ir jų darbo bei gyvenimo patirties.

Papildomi kriterijai:

- reikalavimai dalyviams – 1 lygmens programų baigimas arba neformaliai įgytos žinios, kurios leidžia mokytis pagal 2B grupės programas;
- programos baigimo dokumentai – pažymėjimas apie programos baigimą.

Reikalavimai pedagogams:

- aukštasis išsilavinimas;
- andragogikos pagrindų kurso baigimas.

Mokymosi turinys

Supažindinama su profesijomis ir profesinėmis kvalifikacijomis, mokomasi reikiamos apimtys tų bendrojo ugdymo dalykų, kurie bus reikalingi mokytis pagal 3C grupės programas.

2-9. Darbo rinkos profesinio mokymo programos (2C)

Pagrindiniai kriterijai:

- taikomas dalykinis arba modulinis programų sudarymo principas;
- dalyvių amžius – 18 metų ir vyresni;
- programų trukmė – iki 6 mėnesių.

Papildomi kriterijai:

- reikalavimai dalyviams – 2 lygmens programų baigimas arba neformaliai įgytos žinios, kurios leidžia mokytis pagal 2C grupės programas;
- programos skirtos norintiems keisti profesiją, bedarbiams arba įspėtiems dėl atleidimo iš darbo asmenims;
- baigus programą įgyjama profesinė kvalifikacija.

Reikalavimai pedagogams:

- profesinio mokymo teorijos dalykų pedagogai turi turėti aukštąjį ar aukštesnįjį išsilavinimą, o praktinio mokymo pedagogai turi būti specialistai, baigę ne žemesnę kaip pagrindinio profesinio mokymo 3-iosios ar 4-osios pakopos programą, atitinkančią rengiamą profesiją, ir išklause pedagogikos-psichologijos pagrindų kursą;
- andragogikos pagrindų kurso baigimas.

Mokymo turinys

Mokymosi turinį lemia siekiama įgyti profesinė kvalifikacija, padedanti prisitaikyti prie darbo rinkos poreikių. Mokoma darbų atlikimo technologijos, saugaus įrankių ir įrengimų naudojimo, žaliavų mokslo, braižymo ir brėžinių skaitymo, ypač kreipiamas dėmesys į praktinius profesinius gebėjimus, kurie pirmajame jų formavimo etape ugdomi mokymo įstaigoje, o paskui tobulinami praktikos metu darbo objektuose.

Bendriesiems mokėjimams ir gebėjimams skirti dalykai: darbo teisės, ekonominių žinių, matematinių skaičiavimų dalykai.

Kvalifikaciniai reikalavimai turi atitikti darbdavių keliamus poreikius. Praktiniam mokymui skiriama ne mažiau kaip 70 proc. mokymosi laiko.

2-10. Neformaliojo suaugusiųjų švietimo programos

Pagrindiniai kriterijai:

- dalyvių amžius – 18 metų ir vyresni;
- programų trukmė – iki 6 mėnesių;
- programų turinys derinamas prie dalyvių poreikių;

- reikalavimai profesinės kvalifikacijos tobulinimo programų dalyviams – turėti profesinę kvalifikaciją.

Papildomas kriterijus:

- programos baigimo dokumentai – pažymėjimas apie programos baigimą.

Reikalavimai pedagogams:

- profesinio mokymo teorijos disciplinų pedagogai turi turėti aukštąjį ar aukštesnįjį išsilavinimą, o praktinio mokymo – būti baigę ne žemesnę kaip pagrindinio profesinio mokymo 3-iosios ar 4-osios pakopos programą, atitinkančią rengiamą profesiją, ir išklause pedagogikos-psichologijos bei andragogikos pagrindų kursus;

- reikalavimas kitų neformaliojo suaugusiųjų švietimo programų pedagogams – aukštesnysis išsilavinimas.

Mokymosi turinys

Turinys labai įvairus ir gali apimti visų 2 lygmens profesinių kvalifikacijų tobulinimą bei bendrakultūrinį ir pilietinį ugdymą, laisvalaikio poreikiams reikiamų žinių ir gebėjimų įgijimą.

3 LYGMUO – VIDURINIS MOKYMAS

Pagrindinės charakteristikos

62. Šis švietimo lygmuo paprastai prasideda, pasibaigus visai privalomojo ugdymo programai. Jo paskirtis – sudaryti sąlygas įgyti vidurinį išsilavinimą ar/ir profesinę kvalifikaciją. Šio lygmens programų tikslas – padėti jos dalyviams pasirengti to paties ar aukštesnio lygmens tolesniam mokymuisi. Šio lygmens mokymo dalykų specializacija turi būti didesnė nei 2 lygmenyje, be to, pedagogai yra aukštesnės kvalifikacijos ir dalyko specialistai. Juo baigiamas vidurinis mokymas.

Šio lygmens programos yra: bendrojo vidurinio ugdymo ir gimnazijos. Baigus šias programas profesinė kvalifikacija nesuteikiama, dalyviai gali mokytis toliau pagal aukštesnio lygmens programas. Šio lygmens programoms taip pat priskiriamos: pagrindinio profesinio mokymo 3-iosios pakopos programos, suteikiančios galimybę įgyti vidurinį išsilavinimą ir profesinę kvalifikaciją; pagrindinio profesinio mokymo 2-osios pakopos programos, suteikiančios profesinę kvalifikaciją; pagrindinio profesinio mokymo 2-osios pakopos programos, suteikiančios profesinę kvalifikaciją asmenims, turintiems specialiųjų poreikių.

Šio lygmens programos suaugusiesiems yra: suaugusiųjų bendrojo lavinimo, darbo rinkos profesinio mokymo ir neformaliojo suaugusiųjų švietimo.

63. Paprastai norint mokytis pagal šio lygmens programas reikia: būti baigus dešimt ugdymosi visu krūviu metų (skaičiuojant nuo 1 lygmens pradžios), turėti pakankamą išsilavinimą ar profesinės patirties, t. y. atitikti minimalius priėmimo mokytis reikalavimus – būti baigus 2 lygmens programą. Priimant suaugusiuosius gali būti atsižvelgiama į neformaliai įgytas žinias bei profesinę patirtį.

Klasifikavimo požymiai

64. Šis lygmuo apibūdinamas tokiais požymiais:

Pagrindiniai požymiai:

- siekimas įgyti vidurinį išsilavinimą;
- ugdymo turinio dalykai dėstomi plačiau ir aukštesniu lygiu nei 2 lygmenyje;
- ugdymo turinio diferencijavimas;
- moduliniai mokymo elementai;
- priimamų mokytis amžius;
- programos trukmė.

Papildomos sąlygos:

65. Šis lygmuo apibūdinamas trimis papildomomis sąlygomis (žr. 36 paragrafą):

- programos paskirtimi;
- programos orientacija;

• bendrąją teorinę programos trukmę mokymosi viso krūvio ekvivalentu, skaičiuojant nuo 3 lygmens pradžios.

Programos paskirtis

66. Programos gali būti dvejopos paskirties (žr. 84 paragrafą):

• 3A grupės programos, suteikiančios tiesioginę galimybę pereiti į 5 lygmenį ar 6 lygmens atitinkamas programas;

• 3C grupės programos, nesuteikiančios galimybės pereiti į 5 ar 6 lygmenį.

Baigę 3C grupės programas asmenys gali eiti į darbo rinką, toliau mokytis pagal 4 lygmens arba kitas 3 lygmens programas.

3B grupės programų, suteikiančių tiesioginę galimybę pereiti į 5B ar 6B grupės programas, Lietuvoje nėra.

Programos orientacija

67. Antroji papildoma sąlyga turi tas pačias kategorijas kaip ir 2 lygmenyje (žr. 56–59 paragrafus):

bendrasis ugdymas;

ikiprofesinis ugdymas;

profesinis mokymas.

Bendroji teorinė programos trukmė

68. Trečioji sąlyga – bendroji teorinė programos trukmė mokymosi viso krūvio ekvivalentu pradedama skaičiuoti nuo 3 lygmens pradžios. Ši sąlyga ypač palanki klasifikuojant 3C grupės programas, kurių trukmė nėra ilga.

Papildomų sąlygų sąveika 3 lygmenyje

Programos orientacija	Programos paskirtis					
	Programos, suteikiančios galimybę tęsti mokymąsi 5 ir 6 lygmeniu		Programos, nesuteikiančios galimybės tęsti mokymosi 5 ir 6 lygmeniu			
	3A grupės programos, suteikiančios galimybę mokytis pagal 5B6A ar 6B grupės grupės programas	3B grupės programos, suteikiančios galimybę mokytis pagal 5B ar 6B programas	3C grupės programos, suteikiančios galimybę įsidarbinti, tęsti mokymąsi pagal 4 lygmens programas arba kitas 3 lygmens programas			
			Bendroji teorinė programos trukmė			
			<=6 mėn	>6 mėn. <=1 m.	>1 m. <=2 m.	>2m.
Bendroji						
Ikiprofesinė						
Profesinė						

Taip pat apima

69. Šis lygmuo taip pat apima programas, skirtas specialiųjų poreikių asmenims, ir suaugusiųjų švietimą.

Neapima:

70. Pagalbinių programų, skirtų dalyviams, kurie išklause 2 lygmens programas, tačiau nepasiekė 2 lygmens programų tikslų. Todėl savo turiniu šios programos nėra lygiavertės nė vienai

LŠK 3 lygmens programai ir neturėtų būti klasifikuojamos pagal 3 lygmenį, bet, atsižvelgiant į jų turinį, turėtų būti priskirtos 1 arba 2 lygmeniui.

PROGRAMŲ TIPAI

3-1. Bendrojo vidurinio ugdymo programos (3A)

Pagrindiniai kriterijai:

- baigiamas vidurinis ugdymas;
- ugdymas diferencijuojamas;
- išsamiau ir aukštesniu lygiu dėstomi dalykai nei 2 lygmenyje;
- didesnė dalykų pasirinkimo įvairovė;
- tipinis priimamų mokytis amžius – 16 metų;
- mokymosi trukmė – 2 metai.

Reikalavimai pedagogams:

- aukštasis išsilavinimas;
- pedagogo profesinė kvalifikacija;
- specialybės kvalifikacija.

Ugdymo turinys

Struktūrinės dalys:

1. Bendrojo lavinimo branduolio privalomi dalykai: lietuvių kalba, matematika. Dalykų grupės: kalbos, visuomenės mokslai, gamtos mokslai, menai, dorinis ugdymas, kūno kultūra ir visuomenei naudinga veikla. Moksleiviai privalo pasirinkti bent vieną dalyką iš kiekvienos dalykų grupės.

2. Privalomas profilio ugdymo turinys, patvirtintas Švietimo ir mokslo ministerijos.

3. Profilio pakraipą lemiantis ugdymo turinys, suformuotas atsižvelgus į moksleivių poreikius bei mokyklos galimybes ir mokyklos tarybos patvirtintas kiekvienai klasei (moksleivių grupei) atskirai.

4. Paties moksleivio iš mokyklos siūlomų kursų sąrašo pasirinkti kursai.

Bendrojo lavinimo dalykai mokomi pagrindiniu (B), aukštesniojo (A) arba sustiprintu (S) lygiu (bendruoju, išplėstiniu, tiksliniu kursu).

Vidurinės mokyklos, atskiros jų klasės ar moksleivių grupės gali būti šių profilių: humanitarinio, realinio, technologinio ar meninio. Savo ruožtu profiliai gali turėti pakraipas: humanitarinio – lituanistinę, šiuolaikinių kalbų, socialinių mokslų, meninę ir kt., realinio – tikslųjų mokslų, gamtos mokslų, ekonominę, technologinę ir kt. Technologinio ir meninio profilių ugdymo turinys neregamentuojamas. Jis priklauso nuo konkrečių mokyklų specifikos.

Baigus programą įgyjamas vidurinis išsilavinimas, suteikiantis teisę toliau tęsti mokslą pagal pasirinktas 5 ar 6 lygmens programas.

3-2. Gimnazijos programos (3A)

Pagrindiniai kriterijai:

- priimami dalyviai, pasižymintys anksti subrandintais specifiniais (menai, humanitariniams ar gamtos mokslams, technikai, verslui ir t. t.) ir bendraisiais gabumais;
- ugdamosios programos labiau individualizuotos;
- išsamiau ir aukštesniu lygiu dėstomi dalykai nei 2 lygmenyje;
- ugdymosi metodai ir priemonės pritaikyti daugiau kūrybinei, tiriamajai dalyvių veiklai;
- priimami baigusieji 8 bendrojo lavinimo mokyklos klases;
- mokymosi trukmė – 4 metai.

Papildomi kriterijai:

- dalyviams sudarytos sąlygos įgyti gabumus ir polinkius veiksmingai puoselėjanti aukštesnio lygio išsilavinimą;
- didesnė dalykų pasirinkimo įvairovė negu bendrojo vidurinio ugdymo programose;
- plačiau taikomas modulinis mokymas nei bendrojo vidurinio ugdymo programose;
- dalyviai kasmet laiko keliamuosius egzaminus ir įskaitas;

- gimnazija gali turėti savą dalyvių žinių vertinimo sistemą.

Reikalavimai pedagogams:

- turėti universitetinio lygmens aukštąjį išsilavinimą ir magistro ar jam prilyginamą laipsnį;
- gerai mokėti užsienio kalbas, kad būtų galima kompetentingai naudotis užsienio informacijos šaltiniais ir palaikyti profesinius ryšius su užsienio partneriais;
- gebėti naudotis kompiuteriu, būti pasirengus mokyti du tris krypties dalykus, lanksčiai operuoti naujausiais mokymo metodais;
- gebėti pasirengti individualią dėstomo dalyko programą ir dirbti pagal ją.

Ugdymo turinys

Bendrojo lavinimo branduolio privalomi dalykai: lietuvių kalba, matematika. Dalykų grupės: kalbos, visuomenės mokslai, gamtos mokslai, menai, dorinis ugdymas, kūno kultūra ir visuomenei naudinga veikla. Moksleiviai privalo pasirinkti bent vieną dalyką iš kiekvienos dalykų grupės. Privalomus profilio dalykus dalyviai mokosi aukštesniu (A) arba sustiprintu (S) lygiu (išplėstiniu arba tiksliniu kursu).

Skiriami šie pagrindiniai gimnazijų profiliai: humanitarinis, realinis, technologinis ir meninis. Kiekvienas gimnazijos profilis turi savo programą.

Kiekvieno profilio gimnazijos gali būti siauresnės pakraipos: humanitarinio profilio – lituanistinė, šiuolaikinių kalbų, socialinių mokslų ir menų; realinio – tikslųjų mokslų, gamtos mokslų, ekonominė ir technologinė. Technologinio ir meninio profilių pakraipos neregamentuojamos. Jos priklauso nuo konkrečių gimnazijų specifikos.

Gimnazijos moksleiviai kasmet laiko keliamuosius egzaminus ir įskaitas. Moksleiviai, neišlaikę keliamųjų egzaminų, turi teisę grįžti į pagrindinę ar vidurinę mokyklą ar stoti į profesines mokyklas. Baigus antrą gimnazijos klasę laikomi pagrindinės mokyklos baigimo egzaminai yra prilyginami keliamiesiems egzaminams. Moksleiviui, baigusiam antrą gimnazijos klasę, gali būti išduodamas pagrindinio išsilavinimo pažymėjimas.

Baigus programą įgyjamas vidurinis išsilavinimas, suteikiantis teisę toliau tęsti mokslą pagal pasirinktas 5 ar 6 lygmens programas.

Pastaba. Duomenys apie gimnazijos programų dalyvius teikiami taip: gimnazijos 1 ir 2 klasės priskiriamos 2 lygmeniui, gimnazijos 3 ir 4 klasės – 3 lygmeniui.

3-3. Menų gimnazijos programos (3A)

Pagrindiniai kriterijai:

- priimami dalyviai, pasižymintys specifiniais menui (muzikai, dailei ir kt.) gabumais;
- taikomi mokymo metodai ir priemonės, skatinančios individualiųjų savybių ugdymą, jų saviraišką ir saviskaidą;
- sustiprintas dėmesys menų dalykams, atitinkantiems gimnazijos pakraipą;
- atsižvelgiant į specifinius menų (dailės, muzikos) gimnazijų reikalavimus, į jas gali būti priimami 6–9 metų vaikai, t.y. mokoma nuo 1 klasės.

Papildomi kriterijai:

- profilinius dalykus dėsto atskirų menų žinovai – teoretikai ir praktikai;
- savitos dalyvių pasiekimų vertinimo sistemos buvimas.

Reikalavimai pedagogams:

- turėti universitetinį aukštąjį išsilavinimą ir magistro ar jam prilyginamą laipsnį;
- meno dalykus dėstantys pedagogai privalo turėti aukštąjį meno srities išsilavinimą ir specialybę kvalifikaciją;
- gebėti pasirengti individualią dėstomo dalyko programą ir dirbti pagal ją.

Ugdymo turinys

Bendrojo lavinimo branduolio privalomi dalykai: lietuvių kalba, matematika. Dalykų grupės: kalbos, visuomenės mokslai, gamtos mokslai, menai, dorinis ugdymas, kūno kultūra ir visuomenei naudinga veikla. Profilinginiai gimnazijos dalykai turi būti mokomi aukštesniu (A) arba sustiprintu (S) lygiu (išplėstiniu arba tiksliniu kursu).

Gimnazijos moksleiviai kasmet laiko keliamuosius egzaminus ir įskaitas. Moksleiviai, neišlaikę keliamųjų egzaminų, turi teisę grįžti į pagrindinę ar vidurinę mokyklą ar stoti į profesines mokyklas. Baigus dešimtą menų gimnazijos klasę laikomi pagrindinės mokyklos baigimo egzaminai yra prilyginami keliamiesiems egzaminams. Moksleiviui, baigusiam dešimtą menų gimnazijos klasę, gali būti išduodamas pagrindinio išsilavinimo pažymėjimas.

Baigus programą įgyjamas vidurinis išsilavinimas, suteikiantis teisę toliau tęsti mokslą pagal pasirinktas 5 ar 6 lygmens programas.

Pastaba. Duomenys apie menų gimnazijos programų dalyvius teikiami taip: 1-4 klasės priskiriamos 1 lygmeniui, 5–10 klasės – 2 lygmeniui ir 11–12 klasės – 3 lygmeniui.

3-4. Pagrindinio profesinio mokymo 3-iosios pakopos programos (3A)

Pagrindiniai kriterijai:

- bendrojo ugdymo ir profesinio mokymo dalykai;
- mokomieji dalykai dėstomi plačiau ir aukštesniu lygiu nei 2 lygmenyje;
- mokymo turinio specializacija;
- moduliniai mokymosi elementai;
- priimamų mokytiis amžius – nuo 16 metų;
- tipinė programos trukmė – 4 metai.

Papildomi kriterijai:

- priėmimo mokytiis reikalavimai – baigta pagrindinė ar jai prilygstanti mokykla;
- baigus programą įgyjamas vidurinis išsilavinimas ir profesinė kvalifikacija.

Reikalavimai pedagogams:

• profesinio mokymo teorijos dalykų pedagogai turi turėti aukštąjį ar aukštesnįjį išsilavinimą, o praktinio mokymo pedagogai turi būti specialistai, baigę ne žemesnę kaip pagrindinio profesinio mokymo 3-iosios ar 4-osios pakopos programą, atitinkančią rengiamą profesiją, ir išklaušę pedagogikos-psichologijos pagrindų kursą;

• bendrojo lavinimo, bendrakultūrinių dalykų pedagogai turi turėti aukštąjį išsilavinimą ir būti baigę pedagogikos-psichologijos pagrindų kursą.

Mokymo turinys

Pagal šias programas mokoma profesijos, bendrojo lavinimo, bendrakultūrinių bei pasirenkamųjų dalykų.

Profesinio mokymo dalykai (specialioji technologija, žaliavų mokslas, braižyba ir kt.) suteikia žinių apie gamybos technologinius procesus, naudojamas medžiagas, braižymo ir brėžinių skaitymo įgūdžius. Apie 70 proc. profesinio mokymo laiko sudaro praktinis mokymas. Jo metu mokoma technologinių operacijų, kompleksinių darbų. Įgūdžiai įtvirtinami įmonėse atliekamos praktikos metu. Profesinio rengimo turinys suteikia būtinų gebėjimų pasiruošti profesinės kvalifikacijos egzaminui.

Bendrojo lavinimo dalykų mokoma pagal bendrojo vidurinio ugdymo programų B lygį ir savo turiniu bei apimtimi padeda parengti dalyvį laikyti brandos egzaminus. Sudaromos sąlygos mokytiis atskirų dalykų ir aukštesniu lygiu.

Bendrakultūriniai dalykai: kalbos kultūra, dorinis, pilietinis ugdymas, ekonominių žinių pagrindai ir kt. padeda ugdyti dalyvių bendruosius gebėjimus.

Pasirenkamieji dalykai dėstomi pagal dalyvių interesus ir mokyklų galimybes.

3-5. Pagrindinio profesinio mokymo 2-osios pakopos programos (3C)

Pagrindiniai kriterijai:

- profesinio mokymo dalykai;
- mokomieji dalykai dėstomi plačiau ir aukštesniu lygiu nei 2 lygmenyje;
- mokymo turinio specializacija;
- moduliniai mokymo elementai;
- priimamų mokytiis amžius – nuo 16 metų;
- tipinė programos trukmė – 3 metai.

Papildomi kriterijai:

- priėmimo mokytiis reikalavimas – įgytas pagrindinis išsilavinimas;

- baigus programą įgyjama profesinė kvalifikacija.

Reikalavimai pedagogams:

• profesinio mokymo teorijos dalykų pedagogai turi turėti aukštąjį ar aukštesnįjį išsilavinimą, o praktinio mokymo pedagogai turi būti specialistai, baigę ne žemesnę kaip pagrindinio profesinio mokymo 3-iosios ar 4-osios pakopos programą, atitinkančią rengiamą profesiją, ir išklaušę pedagogikos-psichologijos pagrindų kursą;

- bendrakultūrinių dalykų pedagogai turi turėti aukštąjį išsilavinimą.

Mokymo turinys

Pagal šias programas mokoma profesijos, bendrakultūrinių ir pasirenkamųjų dalykų.

Profesinio mokymo dalykai (specialioji technologija, žaliavų mokslas, braižyba ir kt.) suteikia žinių apie gamybos technologinius procesus, naudojamas medžiagas, braižymo ir brėžinių skaitymo įgūdžius. Apie 70 proc. profesinio mokymosi laiko sudaro praktinis mokymasis. Jo metu mokoma technologinių operacijų, kompleksinių darbų. Įgūdžiai įtvirtinami įmonėse atliekamos praktikos metu. Profesinio ugdymo turinys suteikia būtinų gebėjimų profesinės kvalifikacijos egzaminui.

Bendrakultūriniai dalykai: kalbos kultūra, dorinis, pilietinis ugdymas, ekonominių žinių pagrindai ir kt. padeda ugdyti dalyvių bendruosius gebėjimus.

Rekomenduojami pasirenkamieji dalykai: informacinės technologijos ir užsienio kalbos.

3-6. Specialiųjų poreikių asmenų pagrindinio profesinio mokymo 2-osios pakopos programos (3C)

Pagrindiniai kriterijai:

- profesinio mokymo dalykai;
- mokomieji dalykai dėstomi plačiau ir aukštesniu lygiu nei 2 lygmenyje;
- mokymo turinio specializacija;
- moduliniai mokymo elementai;
- priimamų mokyti amžius – nuo 16 metų;
- tipinė programos trukmė – 3 metai.

Papildomi kriterijai:

• priėmimo mokyti reikalavimai – pagrindinis išsilavinimas arba išklaudytas pagrindinės mokyklos baigiamosios klasės kursas;

- baigus programą įgyjama profesinė kvalifikacija.

Reikalavimai pedagogams:

• profesinio mokymo teorijos disciplinų pedagogai turi turėti aukštąjį ar aukštesnįjį išsilavinimą, o praktinio mokymo pedagogai turi būti specialistai, baigę ne žemesnę kaip pagrindinio profesinio mokymo 3-iosios ar 4-osios pakopos programą, atitinkančią rengiamą profesiją;

- bendrojo lavinimo, bendrakultūrinių dalykų pedagogai turi turėti aukštąjį išsilavinimą;
- pedagogo kvalifikacija;
- psichologijos pagrindų kurso baigimas.

Mokymo turinys: pagal šias programas mokoma profesijos, bendrakultūrinių bei pasirenkamųjų dalykų.

Profesinio mokymo dalykai (specialioji technologija, žaliavų mokslas, braižyba ir kt.) suteikia žinių apie gamybos technologinius procesus, naudojamas medžiagas, braižymo ir brėžinių skaitymo įgūdžius. Apie 70 proc. profesinio mokymosi laiko sudaro praktinis mokymasis. Jo metu mokoma technologinių operacijų, kompleksinių darbų. Įgūdžiai įtvirtinami praktikos metu praktinio mokymo dirbtuvėse ar įmonėse. Profesinio ugdymo turinys suteikia būtinų gebėjimų profesinės kvalifikacijos egzaminui.

Bendrakultūriniai dalykai: kalbos kultūra, dorinis, pilietinis ugdymas, ekonominių žinių pagrindai ir kt. padeda ugdyti dalyvių bendruosius gebėjimus.

Rekomenduojami pasirenkamieji dalykai: informacinės technologijos ir užsienio kalbos.

3-7. Suaugusiųjų bendrojo vidurinio ugdymo programos (3A)

Pagrindiniai kriterijai:

- siekimas įgyti vidurinį išsilavinimą;
- išsamiau ir aukštesniu lygiu dėstomi dalykai nei 2 lygmenyje;
- mokymas diferencijuojamas;
- dalyvių amžius – 18 metų ir vyresni;
- programos trukmė priklauso nuo dalyvių turimo išsilavinimo, jų darbo ir gyvenimo patirties bei mokymosi formų.

Papildomi kriterijai:

- reikalavimai dalyviams – 2 lygmens programų baigimas arba neformaliai įgytos žinios, kurios leidžia mokytis pagal 3A grupės bendrojo vidurinio ugdymo programas;
- baigus programą įgyjamas vidurinis išsilavinimas;
- jei programos sudarytos modulinio principu, dalyviams išduodami atskirų modulių baigimo pažymėjimai.

Reikalavimai pedagogams:

- aukštasis išsilavinimas;
- andragogikos pagrindų kurso baigimas.

Mokymo turinys

Turinys atitinka bendrojo vidurinio ugdymo programų reikalavimus ir bendrojo lavinimo standartus. Privalomi visi mokomieji dalykai, numatyti bendrojo vidurinio ugdymo programose, išskyrus daile, muziką, kūno kultūrą, kurių mokomasi atsižvelgiant į dalyvių pageidavimus. Dalykų turinys yra adaptuojamas programų dalyvių grupėms, atsižvelgiant į jų amžių ir patirtį.

3-8. Darbo rinkos profesinio mokymo programos (3C)

Pagrindiniai kriterijai:

- taikomas dalykinis arba modulinis programų sudarymo principas;
- siekimas įgyti darbo rinkai reikiamą kvalifikaciją;
- išsamiau ir aukštesniu lygiu dėstomi dalykai nei 2 lygmens šio tipo programose;
- mokymo turinio specializacija;
- dalyvių amžius – 18 metų ir vyresni;
- programų trukmė – iki 1 metų.

Papildomi kriterijai:

- reikalavimai dalyviams – 3 lygmens programų baigimas arba neformaliai įgytos žinios, kurios leidžia mokytis pagal 3C grupės programas;
- programos skirtos norintiems keisti profesiją, bedarbiams arba įspėtiems dėl atleidimo iš darbo asmenims;
- baigus programą įgyjama profesinė kvalifikacija.

Reikalavimai pedagogams:

- profesinio mokymo teorijos dalykų pedagogai turi turėti aukštąjį ar aukštesnįjį išsilavinimą, o praktinio mokymo pedagogai turi būti specialistai, baigę ne žemesnę kaip pagrindinio profesinio mokymo 3-iosios ar 4-osios pakopos programą, atitinkančią rengiamą profesiją, ir išklause pedagogikos-psichologijos pagrindų kursą;
- andragogikos pagrindų kurso baigimas.

Mokymo turinys

Mokymosi turinį lemia profesinės kvalifikacijos, reikalingos prisitaikyti prie darbo rinkos poreikių, įgijimas. Kvalifikaciniai reikalavimai turi atitikti darbdavių keliamus poreikius.

Mokoma darbų atlikimo technologijos, saugaus darbo įrankių naudojimo, prietaisų ir įrengimų eksploatavimo, brėžinių braižymo ir skaitymo, žaliavų mokslo. Teorinis mokymas tiesiogiai siejamas su praktinių gebėjimų ugdymu, kuriam skiriama ne mažiau kaip 70 procentų viso mokymuisi skirto laiko.

Bendriesiems mokėjimams lavinti integruotai taikomas tokių dalykų mokymasis: ekonominių, darbo teisės žinių pagrindai, matematiniai skaičiavimai, specialybės užsienio kalba, informacinės technologijos.

3-9. Neformaliojo suaugusiųjų švietimo programos

Pagrindiniai kriterijai:

- dalyvių amžius – 18 metų ir vyresni;
- programų trukmė – iki 1 metų;
- programų turinys derinamas prie dalyvių poreikių;
- reikalavimai profesinės kvalifikacijos tobulinimo programų dalyviams – baigtos 2-osios arba 3-iosios pakopos pagrindinio profesinio mokymo programos;
- reikalavimai bendrakultūrinių programų dalyviams – vidurinis išsilavinimas arba patirtis, leidžianti sėkmingai mokytis pagal šias programas.

Papildomas kriterijus:

- programos baigimo dokumentai – pažymėjimas apie programos baigimą.

Reikalavimai pedagogams:

- profesinio mokymo teorijos disciplinų pedagogai turi turėti aukštąjį ar aukštesnįjį išsilavinimą, o praktinio mokymo pedagogai turi būti specialistai, baigę ne žemesnę kaip pagrindinio profesinio mokymo 3-iosios ar 4-osios pakopos programą, atitinkančią rengiamą profesiją, ir išlausę pedagogikos-psichologijos pagrindų kursą;
- reikalavimas kitų neformaliojo suaugusiųjų švietimo programų pedagogams – aukštesnysis išsilavinimas.

Mokymo turinys

Turinys labai įvairus ir gali apimti visų pagal 3 lygmens profesinio mokymo programas įgytų profesinių kvalifikacijų tobulinimą bei bendrakultūrinį ir pilietinį ugdymą, laisvalaikio poreikiams reikiamų žinių ir gebėjimų įgijimą.

4 LYGMUO – AUKŠTESNIOJO IR AUKŠTOJO IŠSILAVINIMO NESUTEIKIANTIS POVIDURINIS MOKYMAS

Pagrindinės charakteristikos

71. 4 lygmens programos skiriamos vidurinį išsilavinimą turintiems asmenims, nesiekiantiems įgyti aukštesnio negu vidurinis išsilavinimo.

72. 4 lygmens programos, įvertinus jų turinį, negali būti laikomos aukštojo mokslo programomis. Dažnai jos nėra aukštesnio lygio nei 3 lygmens programos, tačiau jų paskirtis – plėsti 3 lygmens programas baigusių dalyvių žinias ir gebėjimus bei parengti juos mokytis aukštesniame lygmenyje ar suteikti profesinę kvalifikaciją.

73. Šiam lygmeniui priskiriamos programos, padedančios pasirengti 5 ir 6 lygmens studijoms – jos skirtos tiems, kurie, nors yra baigę 3 lygmens programas, bet nėra pakankamai pasirengę studijuoti 5 ar 6 lygmenyje. Tai yra parengiamasis mokymas aukštosioms ar aukštesniosioms studijoms. Šiam lygmeniui priskiriamos ir pagrindinio profesinio mokymo 4-osios pakopos programos, meninių gebėjimų ugdymo programos, specialiųjų poreikių asmenų pagrindinio profesinio mokymo 4-osios pakopos programos.

Klasifikavimo požymiai

74. Šio lygmens reikalavimas – būti sėkmingai baigus 3 lygmenį, t. y. bet kurią iš 3A grupės programų, kurios bendroji teorinė trukmė turi būti ne mažesnė kaip dveji metai. Baigusiems 3C grupės programas bendroji teorinė programos trukmė turi būti ne mažesnė kaip treji metai.

Pagrindiniai požymiai:

- dalyviai yra baigę 3 lygmens programą;
- dalyviai paprastai yra vyresni už dalyvius, kurie mokosi pagal vidurinio mokymo programas;
- paprastai teorinė programos trukmė po 3 lygmens programos baigimo svyruoja nuo pusės iki dviejų metų.

Papildomos sąlygos

75. Šis lygmuo apibrėžiamas trimis papildomomis sąlygomis:

- programos paskirtimi (žr. 36 paragrafą);
- bendrąja teorine programos trukme mokymosi viso krūvio ekvivalentu, skaičiuojant nuo 3 lygmens pradžios;

- programos orientacija (žr. 36 paragrafą).

Programos paskirtis

76. Programos gali būti dvejopos paskirties:

- 4A grupės programos, kurias baigę dalyviai gali mokytis 5 ir 6 lygmenyje;
- 4B grupės programos, kurių pagrindinė paskirtis – suteikti profesinę kvalifikaciją.

Bendroji teorinė programų trukmė

77. Ši trukmė turi būti skaičiuojama nuo 3 lygmens pradžios ir neturi būti ilgesnė negu 5 metai.

Programos orientacija

78. 56-59 paragrafuose apibrėžiamos šios trys kategorijos:

- bendrasis ugdymas;
- ikiprofesinis ugdymas;
- profesinis mokymas.

Papildomų sąlygų sąveika 4 lygmenyje

Programos orientacija	Programos paskirtis							
	Programos, suteikiančios galimybę pradėti studijas pagal 5 ir 6 lygmens programas				Programos, nesuteikiančios galimybės pradėti studijų 5 ir 6 lygmens programas			
	4A grupės programų bendroji teorinė trukmė				4B grupės programų bendroji teorinė trukmė			
	<=2 m.	>2 m. <=3 m.	>3 m. <=4 m.	>4 m.	<=2 m.	>2 m. <=3 m.	>3 m. <=4 m.	>4 m.
Bendroji								
Ikiprofesinė								
Profesinė								

Bendroji teorinė trukmė turi būti skaičiuojama nuo 3 lygmens pradžios.

Taip pat apima:

79. Šis lygmuo taip pat apima suaugusiųjų švietimą.

PROGRAMŲ TIPAI

4-1. 5 ir 6 lygmens studijoms parengiančios programos (4A)

Pagrindiniai kriterijai:

- siekimas suteikti 5 ir 6 lygmens programoms būtiną pasirengimą;
- dalyviai yra baigę 3 lygmens programą;
- priimamų mokytis amžius – 18 metų ir vyresni;
- programų trukmė – nuo 6 mėnesių iki 2 metų.

Papildomi kriterijai:

- programų trukmė priklauso nuo dalyvių turimo išsilavinimo ir jų darbo bei gyvenimo patirties;
- baigusiesiems išduodamas pažymėjimas apie programos baigimą;
- jei programos sudarytos modulinio principu, dalyviams išduodami atskirų modulių baigimo pažymėjimai.

Reikalavimai pedagogams:

- aukštasis išsilavinimas;
- andragogikos pagrindų kurso baigimas.

Mokymo turinys

Mokymo turinys – dalykų programų skirtumai tarp baigtų 3 lygmens programų ir bendrojo vidurinio ugdymo programų, kuriuos privaloma baigti norint studijuoti pagal 5 ar 6 lygmens programas.

4-2. Pagrindinio profesinio mokymo 4-osios pakopos programos (4B)

Pagrindiniai kriterijai:

- profesinio mokymo dalykai;
- tipinis priimamų mokytiis amžius – ne jaunesni kaip 17 metų;
- programos trukmė – 1-2 metai.

Papildomi kriterijai:

- priėmimo mokytiis reikalavimai – vidurinis išsilavinimas arba išklaudyta bendrojo vidurinio ugdymo programa;
- baigus programą įgyjama profesinė kvalifikacija.

Reikalavimai pedagogams:

- profesinio mokymo teorijos dalykų pedagogai turi turėti aukštąjį ar aukštesnįjį išsilavinimą, o praktinio mokymo pedagogai turi būti specialistai, baigę ne žemesnę kaip pagrindinio profesinio mokymo 3-iosios ar 4-osios pakopos programą, atitinkančią rengiamą profesiją, ir išklausę pedagogikos-psichologijos pagrindų kursą;
- bendrakultūrinių dalykų pedagogai turi turėti aukštąjį išsilavinimą ir būti baigę pedagogikos-psichologijos pagrindų kursą.

Mokymosi turinys

Pagal šias programas mokoma profesijos, bendrakultūrinių ir pasirenkamųjų dalykų.

Profesinio mokymo dalykai (specialioji technologija, žaliavų mokslas, braižyba ir kt.) suteikia žinių apie gamybos technologinius procesus, naudojamas medžiagas, formuojami braižymo ir brėžinių skaitymo įgūdžiai. Apie 70 proc. profesinio mokymosi laiko sudaro praktinis mokymasis. Jo metu mokomasi technologinių operacijų, kompleksinių darbų. Gebėjimai įtvirtinami įmonėse atliekamos praktikos metu. Profesinio ugdymo turinys suteikia būtinų gebėjimų profesinės kvalifikacijos egzaminui.

Bendrakultūriniai dalykai: kalbos kultūra, dorinis, pilietinis ugdymas, ekonominių žinių pagrindai ir kt. padeda ugdyti dalyvių bendruosius gebėjimus.

Rekomenduojami pasirenkamieji dalykai: informacinės technologijos ir užsienio kalbos.

4-3. Specialiųjų poreikių asmenų pagrindinio profesinio mokymo 4-osios pakopos programos (4B)

Pagrindiniai kriterijai:

- profesinio mokymo dalykai;
- tipinis priimamų mokytiis amžius – ne jaunesni kaip 18 metų;
- tipinė programos trukmė – 3 metai.

Papildomi kriterijai:

- priėmimo mokytiis reikalavimai – vidurinis išsilavinimas arba išklaudyta bendrojo vidurinio ugdymo programa;
- baigus programą įgyjama profesinė kvalifikacija.

Reikalavimai pedagogams:

- profesinio mokymo teorijos dalykų pedagogai turi turėti aukštąjį ar aukštesnįjį išsilavinimą, o praktinio mokymo pedagogai turi būti specialistai, baigę ne žemesnę kaip pagrindinio profesinio mokymo 3-iosios ar 4-osios pakopos programą, atitinkančią rengiamą profesiją;
- bendrojo lavinimo, bendrakultūrinių dalykų pedagogai turi turėti aukštąjį išsilavinimą;
- pedagogo kvalifikacija;
- psichologijos pagrindų kurso baigimas.

Mokymosi turinys

Pagal šias programas mokoma profesijos, bendrakultūrinių bei pasirenkamųjų dalykų.

Profesinio mokymo dalykai (specialioji technologija, žaliavų mokslas, braižyba ir kt.) suteikia žinių apie gamybos technologinius procesus, naudojamas medžiagas, braižymo ir brėžinių

skaitymo įgūdžius. Apie 70 proc. profesinio mokymosi laiko sudaro praktinis mokymasis. Jo metu mokomasi technologinių operacijų, kompleksinių darbų. Gebėjimai įtvirtinami praktikos metu praktinio mokymo dirbtuvėse ar įmonėse. Profesinio ugdymo turinys suteikia būtinų gebėjimų profesinės kvalifikacijos egzaminui.

Bendrakultūriniai dalykai: kalbos kultūra, dorinis, pilietinis ugdymas, ekonominių žinių pagrindai ir kt. padeda ugdyti dalyvių bendruosius gebėjimus.

Rekomenduojami pasirenkamieji dalykai: informacinės technologijos ir užsienio kalbos.

4-4. Darbo rinkos profesinio mokymo programos (4B)

Pagrindiniai kriterijai:

- išsamiau ir aukštesniu lygiu dėstomi dalykai nei 3 lygmens šio tipo programose;
- mokymo turinio specializacija;
- dalyvių amžius – 18 metų ir vyresni;
- programų trukmė – iki 1 metų;
- programos skirtos norintiems keisti profesiją, bedarbiams arba dėl atleidimo iš darbo įspėtiems asmenims.

Papildomi kriterijai:

- reikalavimai dalyviams – 3 lygmens programų baigimas arba neformaliai įgytos žinios, kurios leidžia mokytis pagal 4B grupės programas;
- taikomas dalykinis arba modulinis programų sudarymo principas;
- baigus programą įgyjama profesinė kvalifikacija.

Reikalavimai pedagogams:

- profesinio mokymo teorijos dalykų pedagogai turi turėti aukštąjį ar aukštesnįjį išsilavinimą, o praktinio mokymo pedagogai turi būti specialistai, baigę ne žemesnę kaip pagrindinio profesinio mokymo 3-iosios ar 4-osios pakopos programą, atitinkančią rengiamą profesiją, ir išklaušę pedagogikos-psichologijos pagrindų kursą;
- andragogikos pagrindų kurso baigimas.

Mokymo turinys

Mokoma darbų atlikimo technologijos, saugaus darbo įrankių naudojimo, prietaisų ir įrengimų eksploatavimo, brėžinių braižymo ir skaitymo, žaliavų mokslo. Teorinis mokymas tiesiogiai siejamas su praktinių gebėjimų ugdymu, kuriam skiriama ne mažiau kaip 70 procentų viso mokymuisi skirto laiko.

Bendriesiems gebėjimams lavinti integruotai taikomas tokių dalykų mokymasis: ekonominių, darbo teisės žinių pagrindai, matematiniai skaičiavimai, specialybės užsienio kalba, informacinės technologijos.

4-5. Neformaliojo suaugusiųjų profesinės kvalifikacijos tobulinimo programos

Pagrindiniai kriterijai:

- dalyvių amžius – 18 metų ir vyresni;
- programų trukmė – iki 1 metų;
- programų turinys derinamas prie dalyvių poreikių;
- reikalavimai programų dalyviams – baigta pagrindinio profesinio mokymo 3-iosios ar 4-osios pakopos programa.

Papildomas kriterijus:

- programos baigimo dokumentai – pažymėjimas apie programos baigimą.

Reikalavimai pedagogams:

- profesinio mokymo teorijos dalykų pedagogai turi turėti aukštąjį ar aukštesnįjį išsilavinimą, o praktinio mokymo pedagogai turi būti specialistai, baigę ne žemesnę kaip pagrindinio profesinio mokymo 3-iosios ar 4-osios pakopos programą, atitinkančią rengiamą profesiją, ir baigę pedagogikos-psichologijos pagrindų kursą;
- andragogikos pagrindų kurso baigimas.

Programos turinys

Turinys apima visų pagal 3 ir 4 lygmens profesinio mokymo programas įgytų profesinių kvalifikacijų tobulinimą.

5 LYGMUO – AUKŠTESNYSIS MOKSLAS

Pagrindinės charakteristikos

80.1 (80-ISCED) Ši lygmenį sudaro aukštesniojo mokslo programos. Aukštesniųjų studijų turinys yra aukštesnio lygio nei 3 ir 4 lygmenų. Šio lygmens programos skirtos asmenims, sėkmingai baigusiems 3A arba 4A grupės programas. Programų tikslas – sudaryti sąlygas įgyti aukštesnįjį išsilavinimą ir profesinę kvalifikaciją.

Klasifikavimo požymiai

80.2 (82-ISCED) Šis lygmuo apibrėžiamas tokiais požymiais:

Pagrindiniai požymiai:

- priėmimo mokytis reikalavimai;
- programos trukmė;
- įgyjamas išsilavinimas.

Papildomi požymiai:

- priimamų mokytis amžius;
- suteikiama profesinė kvalifikacija;
- studijų forma.

Programų paskirtis

80.3 (85-ISCED) Šio lygmens programos yra praktinio bei techninio pobūdžio. Jos skirtos per trumpesnę nei aukštojo mokslo programose laiką parengti specialistus.

80.4 (88-ISCED) Programos apima ir tam tikrus teorinius pagrindus, nors turinys yra orientuotas į konkrečios profesijos specifiką ir teikia galimybę studijuojantiems įgyti praktinių gebėjimų ir žinių.

Bendroji teorinė trukmė

80.5 (91-ISCED) Aukštesniojo mokslo programų bendroji teorinė studijų viso krūvio ekvivalentu trukmė yra visos studijų pagal tas programas laikas, skaičiuojant nuo 5 lygmens pradžios.

80.6 (92-ISCED) Programų, kurias gali studijuoti baigusieji kitas aukštesniojo mokslo programas, bendroji teorinė trukmė skaičiuojama prie programos trukmės pridedant baigtų programų trukmes.

80.7 (93-ISCED) Šio lygmens programų bendroji teorinė trukmė gali būti:

- 2 ir mažiau kaip 3 metai;
- 3 ir mažiau kaip 4 metai.

PROGRAMŲ TIPAI

5-1. Aukštesniųjų studijų programos (5B)

Pagrindiniai kriterijai:

- priėmimo studijoms reikalavimai – vidurinis išsilavinimas;
- tipinė programos trukmė – 3 metai viso krūvio ekvivalentu;
- baigęs programą dalyvis įgyja aukštesnįjį išsilavinimą.

Pagalbiniai kriterijai:

- tipinis priimamų studijoms amžius – 18 metų;
- suteikiama profesinė kvalifikacija;
- studijų forma – dieninė, gali būti neakivaizdinė (nuotolinė), vakarinė.

Reikalavimai pedagogams:

- teorinių dalykų pedagogams – aukštasis išsilavinimas;
- dėstomos specialybės mokslinio, gamybinio arba kūrybinio darbo patirtis;
- praktinio darbo vadovams – ne mažesnis kaip aukštesnysis išsilavinimas.

Studijų turinys

Pabrėžiamas praktinis, taikomas suteikiamų žinių pobūdis. Dalyvių praktiniam mokymuisi skiriama ne mažiau kaip 30 proc. viso studijų laiko.

Programą sudaro trys studijuojamų dalykų dalys: 1) aukštesniųjų studijų bendrieji dalykai (jie privalomi visoms programoms neatsižvelgiant į studijų kryptis); 2) specialieji dalykai, turintys lemiamos įtakos baziniam specialisto parengimui, ir specializacijos dalykai, parenkami atsižvelgiant į rinkos poreikius; 3) papildomojo lavinimo dalykai.

Studijuojami dalykai yra privalomi, alternatyviniai ir laisvai pasirenkami.

Studijos baigiamos diplominiu darbu, diplominiu projektu arba baigiamuoju egzaminu.

5-2. Programos, suteikiančios teisę atlikti tam tikrus darbus ar tam tikras funkcijas

(5B)

Pagrindiniai kriterijai:

- dalyvių amžius – 18 metų ir vyresni;
- programų trukmė – iki 3 mėnesių;
- programos skirtos asmenims, norintiems įgyti teisę atlikti tam tikrus darbus ar tam tikras funkcijas.

Papildomi kriterijai:

- reikalavimai dalyviams – aukštesnysis išsilavinimas;
- programos baigimo dokumentas – pažymėjimas, liudijantis apie pasirengimą atlikti tam tikrus darbus ar tam tikras funkcijas.

Reikalavimai pedagogams:

- aukštasis išsilavinimas;
- ne mažesnis kaip trejų metų atitinkamos srities darbo stažas.

Mokymo turinys orientuotas:

- Lietuvos Respublikos saugos ir sveikatos darbe teisės aktai;
- bendrieji darbų saugos organizavimo klausimai;
- žinios apie potencialiai pavojingų įrenginių priežiūrą, padidinto pavojingumo darbų organizavimą, pavojingų medžiagų savybes, jų poveikį žmonėms ir aplinkai.

5-3. Neformaliojo suaugusiųjų švietimo programos

Pagrindiniai kriterijai:

- programų trukmė – iki 1 metų;
- programų turinys derinamas prie dalyvių poreikių;
- reikalavimai profesinės kvalifikacijos tobulinimo programų dalyviams – baigta 5 lygmens programa;

- reikalavimai bendrakultūrinių programų dalyviams – aukštesnysis išsilavinimas arba patirtis, leidžianti sėkmingai mokytis pagal tokias programas.

Papildomi kriterijai:

- dalyvių amžius neribojamas;
- programos baigimo dokumentai – pažymėjimas apie programos baigimą.

Reikalavimas pedagogams:

- aukštasis išsilavinimas.

Programos turinys

Turinys labai įvairus ir gali apimti visų pagal 5 lygmens studijų programas įgytų profesinių kvalifikacijų tobulinimą bei bendrakultūrinį ugdymą, pilietinį ugdymą, laisvalaikio poreikiams reikiamų žinių ir gebėjimų įgijimą.

6 LYGMUO – AUKŠTASIS MOKSLAS

Pagrindinės charakteristikos

81(80,81-ISCED) Ši lygmenį sudaro aukštojo mokslo programos, kurių turinys yra daug aukštesnio lygio nei 3 ir 4 lygmenų ir aukštesnio lygio nei 5B grupės programų. Šio lygmens programos skirtos asmenims, sėkmingai baigusiems 3A, 4A ar 5B grupės programas. Programų tikslas – suteikti aukštąjį išsilavinimą.

Įvedus klasifikavimo požymius bei papildomas sąlygas, šio lygmens programos galima suskirstyti į tipus (žr. toliau).

Klasifikavimo požymiai

82. Šis lygmuo apibrėžiamas tokiais požymiais:

Pagrindiniai požymiai:

- priėmimo mokytis reikalavimai;
- programos trukmė;
- įgyjamas išsilavinimas.

Papildomi požymiai:

- priimamų mokytis amžius;
- suteikiamas kvalifikacinis laipsnis ar profesinė kvalifikacija;
- studijų forma.

Papildomos sąlygos

83. Tolesniam šio lygmens programų skirstymui taikomos šios trys papildomos sąlygos:

- programų paskirtis – programos skirstomos į:
 - teorinio pobūdžio programas, kurias baigus suteikiami kvalifikaciniai laipsniai arba aukšto lygio profesinė kvalifikacija darbui, kuriam dirbti reikia sudėtingų gebėjimų;
 - praktinio arba techninio pobūdžio į konkrečią profesiją orientuotas programas, kurias baigus suteikiama profesinė kvalifikacija;
- bendroji teorinė studijų trukmė viso krūvio ekvivalentu, skaičiuojant nuo 6 lygmens pradžios;
- suteikiamo kvalifikacinio laipsnio ar įgyjamos profesinės kvalifikacijos, baigus atitinkamos grupės programą, vieta nacionalinėje laipsnių ir kvalifikacijų struktūroje.

Derinant šias tris tarp savęs nesusijusias sąlygas, aprėpiama visa aukštojo mokslo programų įvairovė.

Programų paskirtis

84. Pirmoji sąlyga, į kurią reikėtų atsižvelgti – tai takoskyra tarp programų, kuriose vyrauja teorinės studijos (istorija, filosofija, matematika ir pan.) bei sudėtingų profesinių gebėjimų lavinimas (medicina, stomatologija ir pan.), ir praktinio arba techninio pobūdžio į konkrečią profesiją orientuotų programų. Pirmosios programos klasifikuojamos kaip 6A, antrosios – 6B.

85. Didėjant aukštojo išsilavinimo poreikiui, labai svarbi sąlyga yra programos trukmė. 6A grupės programos yra ilgesnės trukmės negu 6B, jos skirtos suteikti išsamų teorinį pasirengimą ir teikia galimybių studijuoti sudėtingesniu lygiu. 6B grupės programos yra praktinio pobūdžio ir skirtos parengti aukštos kvalifikacijos specialistus per trumpesnę laiką.

86. Kadangi aukštojo mokslo programų struktūra labai įvairi, negalima remtis koku nors vieninteliu kriterijumi, nustatant ribą tarp 6A ir 6B grupės programų. Pateikiami kriterijai yra minimalūs reikalavimai, kad programa būtų klasifikuojama kaip 6A grupės programa; tačiau jei programa neatitinka vieno kurio nors kriterijaus, ji neturi būti automatiškai atmetama. Jei programa savo turiniu panaši į 6A grupės programas, kurios atitinka visus kriterijus, ji turėtų būti priskiriama 6A grupės programoms.

87. 6A grupės programos turi atitikti šiuos požymius:

- yra aukšto lygio teorinį arba aukšto lygio profesinį pasirengimą teikianti aukštojo mokslo programa; ją studijuojantiems siekiama suteikti pakankamai žinių:
 - darbui, kuriam atlikti reikia aukštos kvalifikacijos arba sudėtingų profesinių gebėjimų;
 - mokslo tiriamajai veiklai vykdyti;
- tipinė programos trukmė – ne mažesnė kaip ketveri studijų viso krūvio ekvivalentu metai;
- programos užbaigimas: programa paprastai baigiama baigiamaisiais egzaminais, baigiamojo darbo (projekto) gynimu;
- įgyjamas aukštasis išsilavinimas: suteikiami kvalifikaciniai laipsniai arba/ir aukšto lygio profesinė kvalifikacija.

88. 6B grupės programos yra paprastai trumpesnės nei 6A ir labiau orientuotos į specifinių profesijos gebėjimų ugdymą, nors šios programos apima ir tam tikrus teorinius pagrindus.

89. 6B programų turinys yra praktinės orientacijos, parengtas atsižvelgiant į profesijos specifiką ir teikiantis galimybę studijuojantiems įgyti praktinių gebėjimų ir žinių, būtinų įsidarbinti pagal tam tikrą profesiją ar veiklą bei profesijų ar veiklos grupę; sėkmingas tokių programų baigimas suteikia jų absolventams aukštąjį išsilavinimą ir profesinę kvalifikaciją.

90. 6B grupės programos turi atitikti šiuos požymius:

- suteikia konkrečių profesinių žinių ir yra praktiškesnės orientacijos nei 6A grupės programos, tačiau nesuteikia kvalifikacinių laipsnių ir galimybės dalyvauti mokslo tiriamojame veikloje;

- tipinė programos trukmė – ne mažesnė kaip treji studijų viso krūvio ekvivalentu metai;
- programa paprastai baigiama egzaminais ar baigiamojo darbo (projekto) gynimu;
- baigus programą įgyjamas aukštasis išsilavinimas ir profesinė kvalifikacija.

Bendroji teorinė trukmė

91. Aukštojo mokslo programų bendroji teorinė studijų viso krūvio ekvivalentu trukmė yra visas studijų pagal tas programas laikas, skaičiuojant nuo 6 lygmens pradžios.

92. Programų, kurias gali studijuoti tik baigusieji kitas aukštojo mokslo programas (žr. pateikiamą nacionalinę laipsnių ir kvalifikacijų struktūrą), bendroji teorinė trukmė skaičiuojama, prie programos trukmės pridėdant baigtų programų trukmes. Kai programos trukmė nežinoma (t. y. kursų, kurie skirti mokymuisi pagal lanksčią sistemą ar ne visu krūviu), bendroji teorinė trukmė skaičiuojama pagal panašaus turinio programų trukmes.

93. Šio lygmens programų bendroji teorinė trukmė gali būti:

- 3 ir mažiau kaip 4 metai;
- 4 ir mažiau kaip 5 metai;
- 5 ir mažiau kaip 6 metai;
- 6 metai ir daugiau.

Nacionalinė laipsnių ir kvalifikacijų struktūra

94. Ši sąlyga padeda klasifikuoti 6A ir 6B grupės programas, atsižvelgiant į suteikiamo laipsnio ar įgyjamos profesinės kvalifikacijos vietą nacionalinėje laipsnių ir kvalifikacijų struktūroje.

95. Pagrindinė priežastis, kodėl nacionalinė laipsnių ir kvalifikacijų struktūra yra pateikiama kaip atskira sąlyga, yra ta, kad laipsnio suteikimas ar kvalifikacijos įgijimas atspindi svarbius pereinamuosius studijų ir darbo rinkos etapus. Laipsniai ir kvalifikacijos suteikiami, baigus studijas pagal atitinkamos grupės programą.

96. Laipsnio arba kvalifikacijos vieta (pirmojo, antrojo laipsnio) nustatoma, remiantis šalies aukštojo mokslo diplomų hierarchijos struktūra.

97. Teorinio pobūdžio programos yra kelių pakopų ir jas baigusiems nuoseklia tvarka suteikiami kvalifikaciniai laipsniai ar profesinės kvalifikacijos, tačiau tik paskutinis laipsnis ar paskutinė kvalifikacija suteikia galimybę pereiti į 7 lygmenį.

98. Bakalauro ir magistro kvalifikacinius laipsnius suteikiančios programos atitinka pirmojo ir antrojo laipsnio teorijomis grindžiamų programų kriterijus nacionalinėje laipsnių ir profesinių kvalifikacijų struktūroje.

99. Pirmąjį (bakalauro) ir antrąjį (magistro) laipsnius suteikiančios programos priskiriamos 6A grupei. Derinant nacionalinę laipsnių ir kvalifikacijų struktūrą su kitomis papildomomis sąlygomis (programos orientacija ir bendrąja teorine trukme) galima grupuoti panašaus studijų turinio programas.

Papildomų sąlygų sąveika 6 lygmenyje

Bendroji teorinė aukštojo mokslo programų trukmė	6A grupės programos			6B grupės programos
	Pirmasis (bakalauro) laipsnis	Antrasis (magistro) laipsnis	Aukšto lygio profesinė kvalifikacija	Profesinė kvalifikacija

3 ir < 4 m.				
4 ir < 5 m.				
5 ir < 6 m.				
6 m. ir daugiau				

Taip pat apima:

100. Rezidentūros programos.

101. Lietuvoje nėra programų, kurios iškart apimtų pagrindines, magistrantūros ir doktorantūros studijas.

102. Suaugusiųjų švietimo programos, kurios savo turiniu lygiavertės 6 lygmens programoms, taip pat priskiriamos šiam lygmeniui.

PROGRAMŲ TIPAI**6-1. Bakalauro studijų programos (6A)**Pagrindiniai kriterijai:

- priėmimo studijoms reikalavimai – vidurinis išsilavinimas;
- programos trukmė – 4 metai (160 kreditų); bendroji teorinė trukmė – 4 metai (160 kreditų);
- baigus programą suteikiamas bakalauro kvalifikacinis laipsnis.

Papildomi kriterijai:

- tipinis priimamų studijoms amžius – 18 metų;
- gali būti įgyjama profesinė kvalifikacija;
- studijų forma – dieninė, gali būti vakarinė, neakivaizdinė (nuotolinė).

Reikalavimai pedagogams:

- ne mažiau kaip pusė pedagogų – turintys mokslo laipsnius arba pedagoginius mokslo vardus ir aktyviai dalyvaujantys mokslinėje (meninėje) veikloje.

Studijų turinys

Programą sudaro trys studijuojamų dalykų dalys: 1) bendrojo humanitarinio ir socialinio aukštojo lavinimo dalykai; 2) studijuojamos mokslo ar meno srities bendrųjų pagrindų dalykai; 3) pasirinktos mokslo ar meno krypties specialaus lavinimo dalykai, į kurią įeina baigiamieji egzaminai arba (ir) diplominis darbas (projektas); taip pat turi būti numatytos pasirenkamųjų alternatyvių dalykų grupės ir dalyvio visiškai laisvai pasirenkamieji dalykai.

6-2. Magistrantūros programos (6A)Pagrindiniai kriterijai:

- priėmimo studijoms reikalavimas – bakalauro kvalifikacinis laipsnis;
- programos trukmė – 1,5–2 metai (60–80 kreditų); bendroji teorinė trukmė – 5,5–6 metai (220–240 kreditų);
- baigus programą suteikiamas magistro kvalifikacinis laipsnis.

Papildomi kriterijai:

- tipinis priimamų studijoms amžius – 22 metai;
- gali būti įgyjama profesinė kvalifikacija;
- studijų forma – dieninė, gali būti vakarinė, neakivaizdinė (nuotolinė).

Reikalavimai pedagogams:

- vyrauja mokslo laipsnius arba pedagoginius mokslo vardus turintys pedagogai, kurių mokslinės (meninės) veiklos kryptis turi atitikti dėstomus dalykus;
- bent vienas studijų krypties pedagogų – profesorius ar habilituotas daktaras.

Studijų turinys

Programą sudaro pasirinktos studijų krypties specialaus lavinimo dalykai ir alternatyviai pasirenkamieji dalykai. Pusė programos apimtys skiriama paskaitoms. Studijos grindžiamos

tiriamuoju darbu bei intelektualine kūrybine veikla, specializuojamasi pasirinktoje studijų kryptyje. Programa pabaigiama baigiamaisiais egzaminais arba magistro tezių ar baigiamojo darbo (projekto) gynimu.

6-3. Universitetinės pagrindinių profesinių studijų programos (6A)

Pagrindiniai kriterijai:

- priėmimo studijoms reikalavimas – vidurinis išsilavinimas;
- programos trukmė – 4 metai (160 kreditų); bendroji teorinė trukmė – 4 metai (160 kreditų);
- baigus programą įgyjama profesinė kvalifikacija.

Papildomi kriterijai:

- tipinis priimamų studijoms amžius – 18 metų;
- studijų forma – dieninė, gali būti vakarinė, neakivaizdinė (nuotolinė).

Reikalavimai pedagogams:

- ne mažiau kaip pusė pedagogų – turintys mokslo laipsnius arba pedagoginius mokslo vardus ir aktyviai dalyvaujantys profesinėje veikloje.

Studijų turinys

Programą sudaro dvi studijuojamų dalykų dalys: 1) bendrojo aukštojo lavinimo (humanitarinių, socialinių, gamtos, matematikos mokslų ir studijuojamos mokslo (meno) srities pagrindų dalykai; 2) specialaus pasirinktos mokslo (meno) krypties dalykai, į kurią įeina baigiamieji egzaminai arba (ir) diplominis darbas (projektas); taip pat turi būti numatytos dalyvio pasirenkamųjų alternatyvių dalykų grupės ir dalyvio laisvai pasirenkamieji dalykai.

6-4. Specializuotų profesinių studijų programos (6A)

Pagrindiniai kriterijai:

- priėmimo studijoms reikalavimas – aukštasis universitetinis išsilavinimas;
- programos trukmė – 1 metai (40 kreditų); bendroji teorinė trukmė – 5 metai (200 kreditų);
- baigus programą įgyjama profesinė kvalifikacija.

Papildomi kriterijai:

- tipinis priimamų studijoms amžius – 22 metai;
- studijų forma – dieninė, gali būti vakarinė, neakivaizdinė (nuotolinė).

Reikalavimai pedagogams:

- vyrauja mokslo laipsnius arba pedagoginius mokslo vardus turintys pedagogai, kurių mokslinės (meninės) veiklos kryptis turi atitikti dėstomus dalykus;
- bent vienas studijų krypties pedagogų – profesorius ar habilituotas daktaras;
- svarbi profesinės veiklos patirtis.

Studijų turinys

Programą sudaro pasirinktos profesijos specialaus lavinimo dalykai, taip pat nurodomi alternatyviai pasirenkamieji dalykai. Programa pabaigiama baigiamaisiais egzaminais arba baigiamojo darbo (projekto) gynimu.

6-5. Nuosekliųjų studijų programos, kurių baigimas prilyginamas magistro kvalifikaciniam laipsniui (6A)

Pagrindiniai kriterijai:

- priėmimo studijoms reikalavimas – vidurinis išsilavinimas;
- programos trukmė – 5–6 metai (200–240 kreditų); bendroji teorinė trukmė – 5–6 metai (200–240 kreditų);
- baigus programą įgyjama profesinė kvalifikacija, suteikianti teisę stoti į doktorantūrą.

Papildomi kriterijai:

- tipinis priimamų studijoms amžius – 18 metų;
- studijų forma – dieninė, gali būti vakarinė, neakivaizdinė (nuotolinė).

Reikalavimai pedagogams:

- ne mažiau kaip pusė pedagogų – turintys mokslo laipsnius arba pedagoginius mokslo vardus ir aktyviai dalyvaujantys profesinėje veikloje.

Studijų turinys

Programa grindžiama profesiniu lavinimu ir žinių kaupimu dirbti darbą, kuris reikalauja sudėtingų profesinių gebėjimų; programą sudaro trys studijuojamų dalykų dalys: 1) bendrojo humanitarinio ir socialinio aukštojo lavinimo dalykai; 2) studijuojamos mokslo ar meno srities bendrųjų pagrindų dalykai; 3) pasirinktos mokslo ar meno krypties specialaus lavinimo dalykai, į kurią įeina baigiamieji egzaminai arba (ir) diplominis darbas (projektas); taip pat turi būti numatytos pasirenkamųjų alternatyvių dalykų grupės ir dalyvio visiškai laisvai pasirenkamieji dalykai.

6-6. Rezidentūros programos (6A)

Pagrindiniai kriterijai:

- priėmimo studijoms reikalavimai – magistro kvalifikacinis laipsnis arba jam prilygstanti profesinė kvalifikacija, baigus medicinos mokslo programą;

- programos trukmė – 1–6 metai, bendroji teorinė trukmė – 7–12 metų;

- baigus programą įgyjama gydytojo kvalifikacija.

Papildomas kriterijus:

- studijų forma – dieninė.

Reikalavimai pedagogams:

- rezidentams vadovauja etatiniai vadovai; vadovais skiriami aukštųjų mokyklų pedagogai ir aukštos kvalifikacijos gydytojai praktikai;

- rezidento vadovo darbą koordinuoja vienas ar keli rezidentūros koordinatoriai.

Studijų turinys

Mokymasis organizuojamas klinikų bazėse pagal Sveikatos apsaugos ministerijos aprobuotas programas. Mokomasi vienu, dviem arba trimis etapais: pirmajame etape įgyjama viena iš platesnio profilio specialybių, o antrajame ir trečiajame – siauresnio profilio specialybė. Įgyjama savarankiško darbo patirtis. Programa pabaigiama baigiamuoju egzaminu. Gydytojui rezidentui pageidaujant, sudaroma galimybė dirbti mokslinį darbą.

6-7. Neuniversitetinių aukštųjų studijų programos (6B)

Pagrindiniai kriterijai:

- priėmimo studijoms reikalavimai – vidurinis išsilavinimas;

- programos trukmė – 3–4 metai viso krūvio ekvivalentu (120–160 kreditų);

- baigus programą įgyjama profesinė kvalifikacija.

Pagalbiniai kriterijai:

- tipinis priimamų studijoms amžius – 18 metų;

- programos orientacija – praktinė. Programa siekiama, kad dalyvis įgytų praktinių gebėjimų ir žinių, būtinų įsidiarinti pagal tam tikrą profesiją ar veiklos grupę. Baigusieji yra tiesiogiai pasirengę profesinei veiklai;

- studijų forma – dieninė, gali būti neakivaizdinė (nuotolinė), vakarinė.

Reikalavimai pedagogams:

- aukštasis, ne žemesnis kaip magistro laipsnis arba jį atitinkantis išsilavinimas ir pakankama kvalifikuotos profesinės veiklos patirtis dėstyti profesinio bei praktinio profilio dalykus;

- dėstantiems teorinius dalykus pedagogams pageidautina turėti tos pačios mokslinės (meninės) veiklos krypties mokslo laipsnius arba pedagoginius mokslo vardus.

Studijų turinys

Studijų programa pagrįsta bendrųjų ir specialiųjų profesinių žinių bei praktinių gebėjimų nuosekliu kaupimu, siekiant parengti aukštos kvalifikacijos specialistus konkrečiai darbo sričiai (ūkio šakai). Studijuojami studijų srities teoriniai pagrindai ir humanitariniai bei socialiniai dalykai, ugdančys bendrąją intelektualinę erudiciją; į profesinę veiklą nukreiptų profesinių gebėjimų lavinimo dalykai; profesinė praktika atitinkamos darbo srities įmonėse ir organizacijose. Šių dalykų visuma ugdo dalyvio analitinį mąstymą ir savarankišką veiklą.

Programa nesuteikia akademinį žinių, reikalingų mokslo tiriamajai veiklai.

Studijos baigiamos diplominiu darbu, diplominiu projektu arba baigiamuoju egzaminu.

6-8. Studijų atnaujinimo programos (6B)

Tai 6-ojo lygmens programos, teikiamos paprastai neakivaizdiniu (nuotoliniu) arba intensyvių studijų būdu, panaudojant šiuolaikines informacines technologijas, ilgesnį laiką dirbantiems asmenims, kurie nori aktualizuoti aukštosiose mokyklose anksčiau įgytas žinias ir gauti valstybės pripažintą studijų atnaujinimo pažymėjimą.

Pagrindiniai kriterijai:

- priėmimo studijoms reikalavimai – aukštasis išsilavinimas;
- tipinė programos trukmė – iki 2 metų;
- programos baigimo dokumentai – pažymėjimas apie programos baigimą.

Papildomi kriterijai:

- priimamų studijoms amžius – 30–60 metų;
- studijų forma – neakivaizdinė (nuotolinė) arba vakarinė.

Reikalavimai pedagogams:

- mokslo laipsnius arba pedagoginius mokslo vardus turintys pedagogai, kurių mokslinės veiklos kryptis turi atitikti dėstomus dalykus;
- andragogikos pagrindų kursų baigimas;
- nuotolinio švietimosi kuratoriais – kuratorių kursų baigimas.

Studijų turinys

Studijų turinys – naujovės 6A ir 6B grupės programose, įdiegtos per paskutinius 5–10 metų.

6-9. Neformaliojo suaugusiųjų švietimo programos

Pagrindiniai kriterijai:

- programų trukmė – iki 1 metų;
- programų turinys derinamas prie dalyvių poreikių;
- reikalavimai profesinės kvalifikacijos tobulinimo programų dalyviams – baigta 6 lygmens programa;
- reikalavimai bendrakultūrinių programų dalyviams – aukštasis išsilavinimas arba patirtis, leidžianti sėkmingai mokytis pagal tokias programas.

Papildomi kriterijai:

- dalyvių amžius neribojamas;
- programos baigimo dokumentai – pažymėjimas apie programos baigimą.

Reikalavimas pedagogams:

- aukštasis išsilavinimas.

Programos turinys

Turinys labai įvairus ir gali apimti visų pagal 6 lygmens studijų programas įgytų profesinių kvalifikacijų tobulinimą bei bendrakultūrinį ugdymą, pilietinį ugdymą, laisvalaikio poreikiams reikiamų žinių ir gebėjimų įgijimą.

7 LYGMUO – DOKTORANTŪRA

Pagrindinės charakteristikos

103. Šiam lygmeniui priskiriamos individualios 4 metų trukmės doktorantūros programos, kurias baigus ginama daktaro disertacija ir suteikiamas daktaro mokslo laipsnis. Norint studijuoti šias programas būtina turėti magistro laipsnį arba jam prilygstantį išsilavinimą, t.y. baigti 6–2 arba 6–5 programą.

Klasifikavimo požymiai

104. Šis lygmuo apibrėžiamas tokiais požymiais:

Pagrindinis požymis:

- programos reikalauja pateikti spausdinti ir apginti doktorantūros komitete tinkamos kokybės mokslinį darbą – daktaro disertaciją, kuri būtų originaliųjų mokslinių tyrimų rezultatas ir reikšmingas indėlis į mokslą.

Papildomi požymiai:

- kiekvieną programą sudaro doktorantūros komitetas individualiai kiekvienam doktorantui;

- programos klasifikuojamos pagal mokslo sritis (t.y. pagal mokslo sričių, šakų ir krypčių klasifikatorių, žr. priedą).

Papildomos sąlygos:

105. Kadangi šio lygmens apimtis griežtai apibrėžta, jokių papildomų sąlygų nereikia.

Taip pat apima

106. Lietuvoje kitų 7 lygmens programų nėra.

II. PLAČIOSIOS ŠVIETIMO GRUPĖS IR SRITYS

107. Pradinio ISCED 97 varianto švietimo sritys buvo peržiūrėtos ir pakeistos, kad nepersidengtų, bei praplėstos, įtraukiant naujas sritis. Taigi palyginti su pradiniu variantu, kuriame buvo 21 sritis, dabartiniame yra 25 švietimo sritys. Kita naujovė – plačių grupių, susidedančių iš panašių švietimo sričių, įvedimas. Toks pavyzdys – plati grupė „Sveikatos priežiūra ir gerovė“, apimanti medicinos studijų programas, medicinos paslaugų, slaugos, stomatologijos ir socialinių paslaugų studijų programas.

108. Taip pat reikia pažymėti, kad UNESCO ketina įtraukti naujas sritis, kai tik atsirastų tokia būtinybė. Apie tai vėliau bus pranešta ir valstybėms narėms. Taip pat rekomenduojama programas klasifikuoti remiantis daugumos principu, t.y. pagal švietimo sritis, kurioms programose skiriama daugiausia laiko.

LŠK švietimo grupės ir sritys sutampa su ISCED 97 plačiosiomis grupėmis ir sritimis.

109. LŠK vartotojo vadove bus pateiktas kodų sąrašas, kuriame bus nurodyta, kaip švietimo programas priskirti švietimo sritims ir posričiams.

Bendrosios programos

01 Pagrindinės programos

08 Raštingumo ir skaičiavimo pagrindų programos

09 Asmenybės tobulinimo programos

Švietimas

14 Mokytojų rengimas ir pedagogika

141 Mokytojų rengimas ir kvalifikacijos tobulinimas

142 Pedagogika

Humanitariniai mokslai ir menas

21 Menas

211 Vaizduojamasis menas

212 Muzika ir atlikėjų menas

213 Garso ir vaizdo technikos taikymas bei laikmenų gamyba

214 Dizainas

215 Dailieji amatai

22 Humanitariniai mokslai

221 Religija ir teologija

222 Užsienio kalbos ir kultūros

223 Gimtoji kalba

224 Istorija, filosofija ir giminiškos sritys

Socialiniai mokslai, verslas ir teisė

31 Socialiniai ir elgsenos mokslai

32 Žurnalistika ir informacija

321 Žurnalistika ir reportažai

322 Bibliotekos, informacija, archyvai

34 Verslas ir administravimas

341 Didmeninė ir mažmeninė prekyba

342 Rinkodara

343 Finansai, bankininkystė, draudimas

344 Apskaita ir apmokestinimas

- 345 Valdymas ir administravimas
- 346 Sekretorių ir įstaigų darbas
- 347 Darbo organizavimas
- 38 Teisė
- Gamtos mokslai ir kompiuterija**
 - 42 Gyvosios gamtos mokslai
 - 44 Fiziniai mokslai
 - 46 Matematika ir statistika
 - 48 Kompiuterija
 - 481 Informatika
 - 482 Kompiuterio panaudojimas
- Inžinerija, gamyba ir statyba**
 - 52 Inžinerija ir inžinerinės profesijos
 - 521 Mechanika ir metalų apdirbimas
 - 522 Elektra ir energija
 - 523 Elektronika ir automatika
 - 524 Cheminės medžiagos ir cheminiai procesai
 - 525 Variklinės transporto priemonės, laivai ir orlaiviai
 - 54 Gamyba ir perdirbimas
 - 541 Maisto produktų gamyba
 - 542 Tekstilė, apranga, avalynė, oda
 - 543 Medžiagos (mediena, popierius, plastikai, stiklas)
 - 544 Kasyba ir gavyba
 - 58 Architektūra ir statyba
 - 581 Architektūra ir miesto planavimas
 - 582 Statyba ir statybos inžinerija
- Žemės ūkis**
 - 62 Žemės ūkis, miškininkystė ir žuvininkystė
 - 621 Augalininkystė ir gyvulininkystė
 - 622 Sodininkystė
 - 623 Miškininkystė
 - 624 Žuvininkystė
 - 64 Veterinarija
- Sveikatos priežiūra ir socialinė apsauga**
 - 72 Sveikatos priežiūra
 - 721 Medicina
 - 722 Medicinos paslaugos
 - 723 Slauga
 - 724 Stomatologija
 - 76 Socialinės paslaugos
 - 761 Vaikų priežiūra ir paslaugos jaunimui
 - 762 Socialinis darbas ir konsultavimas
- Paslaugos**
 - 81 Paslaugos asmenims
 - 811 Viešbučiai, restoranai ir viešasis maitinimas
 - 812 Kelionės, turizmas ir laisvalaikis
 - 813 Sportas
 - 814 Paslaugos namuose
 - 815 Plaukų ir grožio priežiūra
 - 84 Transporto paslaugos
 - 85 Aplinkosauga
 - 86 Saugos paslaugos

861 Nuosavybės ir asmenų apsauga
862 Profesinė sveikata ir sauga
863 Karyba

SPECIALIŲ TERMINŲ ŽODYNĖLIS

Programa

Šioje klasifikacijoje programa suprantama kaip tam tikros tvarkos ar sekos švietimo veikla, organizuojama tam tikram iš anksto numatytam tikslui arba tam tikriems švietimo tikslams pasiekti, pvz., pasirengti sudėtingesnėms studijoms, įgyti tam tikrą profesinę kvalifikaciją, daugiau žinių ir pagilinti suvokimą.

Kursas

Formaliojo arba neformaliojo švietimo programos sudedamoji dalis, apimanti tam tikrus mokymosi dalykus, tam tikrą įgūdžių įgijimą arba jų derinius.

Formalusis švietimas

Bendrojo lavinimo, profesinių ir aukštesniųjų mokyklų, kolegijų, institutų, universitetų ir kitų formaliojo švietimosi institucijų sistemos teikiamas stacionarus mokymas, kuris paprastai organizuojamas kaip nenutrūkstamas judėjimas „kopėčiomis“ aukštyrų ir kurių paprastai pradeda 6-7 metų vaikai ir tęsia tol, kol jiems sukanca 20-25 metai. Kai kuriose valstybėse tokių „kopėčių“ viršutinės pakopos sudaro organizuotos jungtinės programos, apimančios darbą ne visu krūviu ir mokymąsi ne visu krūviu nuosekliojo švietimo mokykloje ar universitete; tokios programos vadinamos dualine sistema ar lygiaverčiais terminais. Sėkmingai baigusius formaliojo ugdymo, mokymo ar studijų programas išduodamas valstybės pripažintas diplomats arba pažymėjimas.

Neformalusis švietimas

Bet kokia organizuoto ir nenutrūkstamo švietimo veikla, kuri tiksliai neatitinka anksčiau pateikto formaliojo švietimo apibrėžimo. Neformalusis mokymasis gali vykti už švietimo institucijos ribų ir būti teikiamas įvairaus amžiaus žmonėms. Jis gali apimti švietimo programas, suteikiančias suaugusiesiems raštingumo pagrindus, svarbiausias žinias ir įgūdžius mokyklos nelankantiems vaikams, gyvenimo, darbo įgūdžius ir bendrąją kultūrą. Jis taip pat apima profesinės kvalifikacijos tobulinimo programas. Neformaliojo švietimo programos nebūtinai turi būti išdėstomos „kopėčių“ principu, jos gali pasižymėti didesne įvairove. Baigusiesiems neišduodamas valstybės pripažintas dokumentas, patvirtinantis išsilavinimo, tam tikros jo pakopos ar atskiro reglamentuoto modulio baigimą arba kvalifikacijos įgijimą.

Specialiųjų poreikių asmenų ugdymas

Kad švietimo programos atitiktų specialius ugdymosi poreikius, jos turi būti specialiai parengtos. Terminas „specialiųjų poreikių asmenų ugdymas“ pakeitė terminą „specialusis mokymas“. Senasis terminas buvo suprantamas kaip neįgaliųjų vaikų mokymas specialiosiose mokyklose ar atskirose institucijose, atskiriant jį nuo nuosekliojo ugdymo mokykloje ar universitete. Šiuo metu daugelyje valstybių didelė neįgaliųjų vaikų dalis mokosi nuosekliojo ugdymo sistemoje. Be to, terminas „specialiųjų poreikių vaikų ugdymas“ apima ne vien tik neįgaliuosius, bet ir tuos, kurie nesugeba mokytis mokyklose dėl daugybės kitų priežasčių, galinčių trukdyti optimaliai vaiko ugdymosi pažangai. Ar šiai plačiau apibrėžtai vaikų grupei reikia papildomos paramos, priklauso nuo laipsnio, kuriuo mokyklos turi pritaikyti savo ugdymo turinį, mokymą ir organizacinę struktūrą, surasti papildomų žmogaus ar materialinių išteklių, kad galima būtų skatinti veiksmingą šių dalyvių mokymąsi.

Suaugusiųjų švietimas

Visa formaliojo arba neformaliojo organizuoto švietimosi procesų sistema, neatsižvelgiant į jos turinį, lygmenį bei metodą; neatsižvelgiant į tai, ar tokio švietimo programomis siekiama pratęsti ar papildyti ankstesnį mokymąsi mokyklose, institutuose ar universitetuose, taip pat ir mokantis amato, jei asmenys yra suaugę, t. y. ne jaunesni kaip 18 metų amžiaus, kelia savo techninę ar profesinę kvalifikaciją, toliau lavina įgūdžius ir gebėjimus, turtina žinias, turėdami tokių tikslų:

- baigti formaliojo švietimo lygmenį

- įgyti naujos srities žinių ar gebėjimų
- prisiminti žinomus dalykus ar atnaujinti savo žinias iš tam tikrų konkrečių sričių
- plėtoti kultūrinius interesus
- ugdyti kūrybines galias ir gebėjimus
- tapti aktyviu demokratinės visuomenės piliečiu.

Neakivaizdinis švietimas

Švietimas, kai didžioji dalis mokymo ir mokymosi proceso vyksta besimokančiajam patogioje vietoje jam patogiu laiku ir priimtina sparta. Jis sudaro sąlygas programų dalyviams mokytis savo gyvenamojoje vietoje nenutraukiant profesinės ar kitos veiklos.

Nuotolinis (distancinis) švietimas

Švietimas, kuris remiasi sistemingu mokymosi medžiagos perteikimu per nuotolį. Tokia mokymosi forma vis plačiau naudojama šiuolaikinio neakivaizdinio švietimo sistemoje.

Kvalifikacijos tobulinimas

Mokymasis arba studijos, kai jas baigus neįgyjama aukštesnio lygio profesinė kvalifikacija, apibrėžta nacionalinėje išsilavinimo lygių, kvalifikacinių laipsnių ir profesinių kvalifikacijų sistemoje.

Kvalifikacijos kėlimas

Mokymasis arba studijos, kai jas baigus įgyjama aukštesnio lygio profesinė kvalifikacija, apibrėžta nacionalinėje išsilavinimo lygių, kvalifikacinių laipsnių ir profesinių kvalifikacijų sistemoje.

Modulis

Dėstomojo dalyko ar programos reglamentuota dalis, skirta suteikti besimokančiajam apibrėžto lygio ir masto žinių bei gebėjimų.

Kreditas

Studijų apimties mato vienetas, lygus keturiasdešimčiai sąlyginių studento darbo (auditorinio, laboratorinio, savarankiško ir kt.) valandų, t. y. vienai sąlyginei jo darbo savaitei.

Teorinė programos trukmė

Dalyvavimo programoje nuo jos pradžios iki pabaigos trukmė mokantis pagal ją visu krūviu nuosekliojoje mokyklų sistemoje.

Pedagogas

Šiame dokumente tai apibendrinta sąvoka, apimanti auklėtojus, mokytojus, profesijos mokytojus, andragogus, dėstytojus, neakivaizdinio (nuotolinio) švietimo konsultantus ir kuratorius.

Dalyvis

Šiame dokumente tai apibendrinta sąvoka, apimanti visas programų dalyvių grupes: vaikus, moksleivius, studentus, suaugusiuosius.

Švietimo lygmuo

Švietimo lygmuo – šiame dokumente naudojamos programų klasifikacijos schemos svarbiausias parametras, apibrėžiamas mokymosi turinio sudėtingumo laipsniu, teorine programų trukme ir kai kuriais kitais 1 lentelėje nurodytais požymiais.

Švietimo sritis

Švietimo sritis – programų skirstymo šiame dokumente pagal jų turinį schemos dalis.

Švietimo institucija

Švietimo institucija – bet kuri valstybinė ar nevalstybinė, pelno siekianti ar nesiekianti vyriausybės arba jos įgaliotos institucijos nustatyta tvarka įregistruota įstaiga, organizacija ar įmonė, turinti teisę rengti ir (ar) įgyvendinti švietimo programas.

1 lentelė: PROGRAMOS LYGMENS NUSTATYMO POŽYMAI IR PAPILDOMOS SĄLYGOS

0 IKIMOKYKLINIS UGDYMAS	Pagrindiniai požymiai	Pagalbiniai požymiai	Papildomos sąlygos
Pirmasis organizuoto švietimo lygmuo, kurio1paskirtis talkinti	• programos turi pasižymėti ugdomosiomis ypatybėmis		

šeimai užtikrinant vaiko socialinį saugumą, tenkinti individualius poreikius, sudaryti sąlygas savojo „aš“ identifikacijai, asmenybės raiškai, kūrybiškumui, socializacijai, padėti perimti tautos kultūros pagrindus, pasiekti mokyklinę brandą	• ugdymas vyksta tam tikslui skirtoje institucijoje • mažiausias vaikų, kuriems skiriamos šios programos, amžius • didžiausias vaikų, kuriems skiriamos šios programos, amžius • pedagogų kvalifikacija		
--	--	--	--

1 PRADINIS MOKYMAS

Pirmoji bendrojo lavinimo pakopa skirta kurti pamatus sąmoningai, savarankiai, socialiai aktyviai asmenybei, teikiant žinių ir ugdamas individualius gebėjimus jas kaupti, analizuoti ir interpretuoti. Dalyviai išmokomi skaityti, rašyti ir matematikos pradmenų, kartu suteikiamas elementarus supratimas apie kitus dalykus	• pradedamas sistemingas ugdymasis • ugdymas vyksta švietimo institucijose • programos trukmė • pedagogų kvalifikacija	• ugdymas individualizuojamas ir diferencijuojamas • pradedama mokytis užsienio kalbų	
2 PAGRINDINIS MOKYMAS			Programos paskirtis
Šio lygmens ugdymo turinys yra skirtas baigti pagrindinį ugdymą, kuris prasidėjo 1 lygmenyje, arba kartu sudaryti sąlygas įgyti profesinę kvalifikaciją. Ugdymo tikslas - padėti dalyviui įgyti bendrąją asmenybinę ir sociokultūrinę brandą, visapusiškai išugdyti asmenį, plėtoti jo visą asmeninę, kultūrinę ir pilietinę kompetenciją, padėti pagrindus mokytis visą gyvenimą	• pasiekiamas bendroji asmenybinė ir socialinė kultūrinė branda • dalykinės sistemos pradžia • galutiniai įvertinami pagrindiniai įgūdžiai ir (ar) įgyjama profesinė kvalifikacija • dalyvių amžius • programos trukmė	• pėdžia po ketverių pradinio ugdymosi metų • šio lygmens pabaiga dažniausiai sutampa su dešimtimi ugdymosi mokykloje metų skaičiuojant nuo pradinio ugdymosi pradžios	A programos skirtos tiesiogiai pereiti į 3 lygmens programas, kurios orientuotos į aukštojo ar aukštesniojo mokslo lygmenį, t. y. į 3A grupės programas B programos skirtos tiesiogiai pereiti į 3C grupės programas C programos skirtos dalyviams, norintiems jas baigus iš karto įsidarbinti

2 lygmens programų orientacija: bendrasis ugdymas; ikiprofesinis ugdymas; profesinis mokymas

PROGRAMOS LYGMENS NUSTATYMO POŽYMIAI IR PAPILDOMOS SĄLYGOS

3 VIDURINIS MOKYMAS	Pagrindiniai požymiai	Pagalbiniai požymiai	Programos paskirtis
Šis švietimo lygmuo paprastai prasideda, pasibaigus visai privalomojo ugdymo programai. Jo paskirtis - padėti dalyviams pasirengti to paties ar aukštesnio lygmens tolesniam ugdymuisi, sudaryti sąlygas siekti įgyti vidurinį išsilavinimą ar profesinę kvalifikaciją. Šio lygmens mokymo dalyką specializacija turi būti didesnė nei 2 lygmenyje, be to, pedagogai yra aukštesnės kvalifikacijos ir dalyko specialistai	• siekiamas įgyti vidurinį išsilavinimą • ugdymo turinio dalykai dėstomi plačiau ir aukštesniu lygiu nei 2 lygmenyje • ugdymo turinio specializacija • moduliniai mokymo elementai • priimamų mokytis amžius • programos trukmė		A programos, suteikiančios tiesioginę galimybę pereiti į 5 lygmenį ar 6 lygmens atitinkamas programas C programos, nesuteikiančios galimybės pereiti į 5 ar 6 lygmenį. Išlaius šias programas asmenys gali eiti į darbo rinką, toliau mokytis pagal 4 lygmens arba kitas 3 lygmens programas
4 AUKŠTESNIOJO IR AUKŠTOJO IŠSILAVINIMO NESUTEIKIANTIS POVIDURINIS MOKYMAS	• dalyviai yra baigę 3 lygmens programą • dalyviai paprastai yra vyresni už dalyvius, kurie mokosi pagal vidurinio mokyklos programas • paprastai teorinė programos trukmė po 3 lygmens programos baigimo svyruoja nuo pusės iki dviejų metų		A programos, kurias baigę dalyviai gali mokytis 5 lygmenyje ar 6 lygmens atitinkamų programų B programos, kurių pagrindinė paskirtis yra suteikti profesinę kvalifikaciją

3 ir 4 lygmenų programų orientacija: bendrasis ugdymas; ikiprofesinis ugdymas; profesinis mokymas

PROGRAMOS LYGMENS NUSTATYMO POŽYMAI IR PAPILDOMOS SĄLYGOS

5 AUKŠTESNYSIS MOKSLAS	Pagrindiniai požymiai	Pagalbiniai požymiai	Programos paskirtis
Programos, kurių turinys yra aukštesnio lygio nei 3 ir 4 lygmenų programų. Jos skirtos asmenims, sėkmingai baigusiais 3A arba 4A grupės programas. Programų tikslas - sudaryti sąlygas įgyti aukštesnįjį išsilavinimą ir profesinę kvalifikaciją	• priėmimo mokyti reikalavimai • programos trukmė • įgyjamas išsilavinimas	• priimanų mokyti amžius • suteikiama profesinė kvalifikacija • studijų forma	B programos yra praktinio bei techninio pobūdžio, jos skirtos per trumpesnę nei aukštojo mokslo programose laiką parengti specialistus
6 AUKSTASIS MOKSLAS			
Programos, kurių turinys yra daug aukštesnio lygio nei 3 ir 4 lygmenų ir aukštesnio lygio nei 5B grupės programų. Jos skirtos asmenims, sėkmingai baigusiais 3A, 4A ar 5B grupės programas. Programų tikslas - suteikti aukštąjį išsilavinimą	• priėmimo mokyti reikalavimai • programos trukmė • įgyjamas išsilavinimas	• priimanų mokyti amžius • suteikiamas kvalifikacinis laipsnis ar profesinė kvalifikacija • studijų forma	A programos suteikia pakankamai žinių darbui, kuriam atlikti reikia aukštos kvalifikacijos arba sudėtingą profesinių gebėjimų; kai kurios programos suteikia pakankamai žinių mokslo tiriamajai veiklai vykdyti B programos suteikia konkrečių profesinių žinių ir yra praktiškesnės orientacijos nei 6A grupės programos
7 DOKTORANTŪRA			
Šiam lygmeniui priskiriamos individualios 4 metų trukmės doktorantūros programos, kurias baigus ginima daktaro disertacija ir suteikiamas daktaro mokslo laipsnis	• priėmimo reikalavimas - būtina turėti magistro laipsnį arba jam prilygstantį išsilavinimą • programos reikalauja pateikti spaudinti ir apginti doktorantūros komitete tinkamos kokybės mokslinį darbą - daktaro disertaciją, kuri būtų originalių mokslinių tyrimų rezultatas ir reikšmingas indėlis į mokslą		

Pakeitimai:

1.

Lietuvos statistikos departamentas, Įsakymas

Nr. [DJ-160](#), 2011-08-17, Žin., 2011, Nr. 106-5031 (2011-08-27), i. k. 111417LISAK00DJ-160

Dėl Statistikos departamento prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės generalinio direktoriaus 1999 m. balandžio 15 d. įsakymo Nr. 37 "Dėl klasifikatorių nuostatų patvirtinimo" pakeitimo